

ਐਤਵਾਰ, 14 ਜੁਲਾਈ, 2024

31 ਗੜ੍ਹ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ 556
ਬਿਕਰਮੀ 2081

ਜਿਲਦ/VOL. : 73
ਅੰਕ/NO. : 44

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

DAILY NAWAN ZAMANA • SUNDAY, 14 JULY, 2024

ਜਲੰਧਰ

‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ

ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ (ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ)	0181-5097300
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਭਾਗ	0181-5097302
ਸਾਹਿਤ ਸੰਪਾਦਕ (ਐਤਵਾਰ)	0181-5097305
ਗੋਪੀਗੁਰੂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ	0181-5097310
ਵੈੱਬ ਟੀ ਵੀ	0181-5133160

You Tube nawan zamana TV

ਕੀਮਤ/PRICE : 5.00 ਰੁਪਏ

Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.L.)-00068/57

E-mail : nawanzamana@gmail.com

www.nawanzamana.in

ਸਫ਼ੇ : 14

7 ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ 13 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਉਪ ਚੋਣ

ਮੁਰਝਾਇਆ ‘ਕਮਲ’, ‘ਇੰਡੀਆ’ ਦਾ ਕਮਾਲ

ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੀ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਕੌਮੀ ਕੌਂਸਲ ਮੀਟਿੰਗ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜੇ ਜਾਣਗੇ : ਡੀ ਰਾਜਾ

ਪਹਾੜੀ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਜਲਵਾ, ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਮਮਤਾ ਦਾ ਜਾਦੂ ਕਾਇਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 7 ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ 13 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਹੋਈ ਉਪ ਚੋਣ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਚ ‘ਇੰਡੀਆ’ ਗਠਜੋੜ ਨੇ ਧਮਾਕੇਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, ਜਦਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। 13 'ਚੋਂ 10 ਸੀਟਾਂ ‘ਇੰਡੀਆ’ ਗਠਜੋੜ ਦੇ ਖਾਤੇ 'ਚ ਗਈਆਂ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 4, ਟੀ ਐੱਮ ਸੀ ਨੇ 4, ਭਾਜਪਾ ਨੇ 2, ਆਪ, ਡੀ ਐੱਮ ਕੇ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ 1-1 ਸੀਟ ਜਿੱਤੀ। ਉਪ ਚੋਣ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪਹਾੜੀ ਸੂਬੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ 'ਚ ਕਮਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਮਮਤਾ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਕਲੀਨ ਸਵੈਧੀ ਕੀਤਾ, ਜਦਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ 'ਚ ਇੱਕ ਇੱਕ ਸੀਟ ਜਿੱਤੀ। ਉਪ ਚੋਣ 'ਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਖਾਤੇ 'ਚ ਆਈ ਹੈ। ‘ਇੰਡੀਆ’ ਗਠਜੋੜ ਜਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਦੋਹਰਾ ਤੇ ਨਾਲਾਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਟੀ ਐੱਮ ਸੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ ਰਾਏਗੰਜ, ਰਾਨਾਘਟ ਦੱਖਣੀ ਅਤੇ ਬਾਗਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ 'ਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ ਡੀ ਐੱਮ ਕੇ ਨੇ ਵਿਕਰਵਾਂਡੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਉਤਰਾਖੰਡ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ

ਇੰਡੀਆ ਗਠਜੋੜ 10, ਭਾਜਪਾ 2

ਬਦਰੀਨਾਥ ਤੇ ਮੰਗਲੋਰ ਦੋਵੇਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਮੀਰਪੁਰ ਸੀਟ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਮਰਵਾੜਾ ਸੀਟ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਰੂਪਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਜਿੱਤ ਲਈ ਹੈ।

ਹਿਮਾਚਲ 'ਚ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ 3 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਹੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਸਕਿਆ, ਦੋ ਹਾਰ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵੀ ਆਪ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਲੰਧਰ (ਪੱਛਮੀ) ਸੀਟ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ

ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਭਗਤ ਨੇ 37,325 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੋਹਰਾ ਸੀਟ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਖ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ 9399 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਵਿਧਾਇਕ ਰੋ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੀ ਨਾਲਾਗੜ੍ਹ ਸੀਟ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ ਨੇ 8990 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ 4 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਹੋਈ ਜਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਰਾਏਗੰਜ ਸੀਟ ਤੋਂ ਤਿਤਮੁਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਿਸ਼ੋਰ ਕਲਿਆਣੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੇੜਲੇ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਾਨਸ ਕੁਮਾਰ ਘੋਸ਼ ਨੂੰ 50,077 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਲਿਆਣੀ ਨੂੰ 86,479 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਜਦਕਿ ਘੋਸ਼ ਨੂੰ 36,402 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਰਾਨਾਘਟਾ ਦੱਖਣੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਟੀ ਐੱਮ ਸੀ ਦੇ ਮੁਕੁਟਮਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮਨਜ ਕੁਮਾਰ ਬਿਸਵਾਸ ਨੂੰ 39048 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ, ਬਾਗਦਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਟੀ ਐੱਮ ਸੀ ਦੇ ਮਹੂਪਰਨ ਨਾਠਰ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਨੋ ਮੁਕਾਰ ਬਿਸਵਾਸ ਨੂੰ 33455 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਮਾਨਿਕਤਲਾ ਸੀਟ 'ਤੇ

ਦਿੱਲੀ : ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੀ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਕੌਮੀ ਕੌਂਸਲ ਮੀਟਿੰਗ ਬੱਤ ਸਿੱਧ ਬਰਾੜ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਅਜੇ ਭਵਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣ-2024 ਦਾ ਗੀਵਿਊ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਡੀ ਰਾਜਾ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਰਾਜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇੰਡੀਆ ਗਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੌਮੀ ਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਡੀ ਰਾਜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੀ ਕਿ 400 ਦਾ ਐਕਸ਼ਨ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਇਹ ਐਕਸ਼ਨ ਪਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਲਈ ਬਣਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਦੂਜੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਖੋਲ੍ਹੇਗੀ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੇਗੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਡਿਆਂ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਆਗੂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਤੇ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਚਾਏ ਨੂੰ ਹੱਕ ਦੇ ਰੱਖੇਗੀ। ਡੀ ਰਾਜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਚੁੱਕੇ ਪ੍ਰਗਾਮ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣਾਉਣ

ਵਾਸਤੇ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਸਭ ਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਪਾਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਸੋਕ ਹਰ ਘਰ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਭਰਤੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਅਦਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਕੋਈ ਮਾੜੇ-ਮੌਟੇ ਬਚੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੈਨਟਾਂ ਖਾਲੀ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਲੋਕ ਕੌਮ ਕਾਰੋਵਾਨ ਦੌਰਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਹਨ ਪਰ ਅੱਗੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਚੌਕ ਖਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਥੇਬੰਦ ਕਾਰੋਵਾਨ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਕੱਤਰ ਡੀ ਰਾਜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਸਭ ਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਪਾਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵੀ ਕੌਮੀ ਕੌਂਸਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਵਧਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੌਮੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਧਰ ਦੀਆਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ। ਫਲਸਤੀਨ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਜੰਗ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਨਸਲਘਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ। ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੀ ਕੌਮੀ ਕੌਂਸਲ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਰਬੀ, ਜਗਰੂਪ, ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੋਹਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਸ਼ਾ ਨੇ ਪਿਛੇਪਿਛੇ ਸਿੱਧਾ ਮਾਅਨਿਆਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸੈਂਟਰ ਵੱਲੋਂ ਡਾਕਟਰ ਅਨੁਭਵ ਸਿੱਧੂ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਗੋਰੀਆ ਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਮਹੇਸ਼ਰੀ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਦੇਹਰਾ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਜਾਦੂ
ਸ਼ਿਮਲਾ : ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਚਰਚਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਉਪ ਚੋਣ ਸੀਟ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੇਹਰਾ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੀਟ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਖ ਦਾ ਜਾਦੂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉਤਰੀ ਸ਼ੌਂਖ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਮਲੋਸ਼ ਨਾਠਰ ਨੇ ਇਹ ਸੀਟ ਜਿੱਤ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਮਲੋਸ਼ ਨਾਠਰ ਨੇ ਇਸ ਸੀਟ 'ਤੇ 9 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 9399 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਇਸ ਚੋਣ 'ਚ ਕਮਲੋਸ਼ ਨਾਠਰ ਨੂੰ 32737 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਉਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਿੰਘ 23338 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਤਿੰਨ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈ। ਦੋ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਾ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਵੋਟ ਪਈ।

ਜਲੰਧਰ ਸੀਟ 'ਤੇ ਆਪ ਦੀ ਇਕਤਰਫਾ ਜਿੱਤ
ਜਲੰਧਰ (ਸ਼ੈਲੀ ਐਲਬਰਟ/ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ)- ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਸੀਟ ਮੁੜ ਜਿੱਤ ਲਈ ਹੈ। ‘ਆਪ’ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਭਗਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਪਛਾੜਦਿਆਂ ਇਹ ਸੀਟ 37325 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਪ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਭਗਤ ਨੂੰ 55246 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ, ਜਦ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ 16757 ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼ੀਤਲ ਅੰਗਰਾਲ ਨੂੰ 17957 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ 1242 ਵੋਟਾਂ ਹੀ ਪਈਆਂ ਅਤੇ ਬਸਪਾ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤਾਂ 734 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ

ਚਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ 662 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਯੋਜੀਯੁਗਾ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ ਤੋਂ ਛੋਟ
ਬੈਂਗਲੁਰੂ : ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੀ ਐੱਸ ਯੋਜੀਯੁਗਾ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਪੱਕੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੇਸ ਛੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ 26 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਨੂੰ 15 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੱਕੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਾਸਟ ਟਰੇਕ ਕੋਰਟ ਨੇ 1 ਤੋਂ 4 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ 81 ਸਾਲਾ ਆਗੂ ਨੂੰ 15 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਸੈਨਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂਚ ਵਿਭਾਗ (ਸੀ ਆਈ ਡੀ) ਨੇ 27 ਜੂਨ ਨੂੰ ਵਾਸਟ ਟਰੇਕ ਕੋਰਟ 'ਚ ਯੋਜੀਯੁਗਾ ਮਿਲਾਫ਼ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤਣਾ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਨ : ਮਾਨ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ/ ਜਲੰਧਰ, (ਗੁਰਜੀਤ ਬਿੱਲਾ/ ਸ਼ੈਲੀ ਐਲਬਰਟ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ)-ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਿਮਨੀ ਚੋਣ 'ਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ‘ਆਪ’ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦਫ਼ਤਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਢੋਲ ਵਜਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਐਕਸ਼ਨ ਅਕਾਊਂਟ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ—ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਦੀ ਜਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਿੱਤ ਦੀ ਸਭ ਨੂੰ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਵਧਾਈ... ਵੱਡੀ ਲੀਡ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਜਿੱਤ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ ਹਨ... ਜਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਲੰਧਰ ਵੈਸਟ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਬੌਸਟ ਬਣਾਵਾਂਗੇ... ਮਹਿੰਦਰ ਭਗਤ ਨੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਰਕਾਂ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਲਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਟੀ ਟੀ ਓ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਕਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਭਗਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇਕ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਅਕਸ਼ ਇਨਸਾਨ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜੇ ਹਨ। ਇਸ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ

ਚਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ 662 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ

ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੁਸ਼ਾਸ਼ਨਿਕ ਸੇਵਾ (ਆਈ ਏ ਐੱਸ) ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਸ ਸੇਵਾ (ਆਈ ਪੀ ਐੱਸ) ਵਰਗੀਆਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਵੈਸਲ ਲੈਣ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਹਨ। ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਖ਼ਿਸ਼ਤਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਊਰੋ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ 'ਚ ਵੀ ਵੈਸਲ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਸੂਬੇ ਦਾ ਚਰਜਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਲੱਦਾਖ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੁਨਰਗਠਨ ਅਧੀਨ 2019 ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਅੱਜ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਨੀਤੀਵਿਕਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਪੁਲਸ, ਲੋਕ

ਵਿਵਸਥਾ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਰਵਿਸ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਸੰਬੰਧ 'ਚ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਨੀਤੀਵਿਕਸ਼ਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ— ਕਾਨੂੰਨ, ਨਿਆਂ ਤੇ ਸੰਸਦੀ ਕਾਰਜ ਵਿਭਾਗ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਗਾਜ਼ਾ 'ਤੇ ਫਿਰ ਹਮਲਾ
ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ : ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਹਮਾਸ ਵਿਚਾਲੇ ਜੰਗ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਹਮਾਸ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕਸਮ ਲਈ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫੌਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਮਲੇ 'ਚ ਹਮਾਸ ਦੀ ਫੌਜੀ ਟੁਕੜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿੰਦਰ ਦਾਇਵ ਸਮੇਤ 71 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਦਕਿ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਬਿਆਨ 'ਚ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਲਾਵਾਂ-ਫੋਰਿਆਂ ਬਾਅਦ ਲਾੜੇ ਦੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ
ਬੰਗਾ (ਅਵਤਾਰ ਕਲੇਰ)-ਬੰਗਾ 'ਚ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਪੁਰ ਰੋਡ ਬੰਗਾ ਦੇ ਬਜਾਜ ਪੈਲੇਸ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਐੱਨ ਆਰ ਆਈ ਵਿਧਾਨ ਕੁਮਾਰ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਬੱਝਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਬੰਗਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਮਲੂਹ ਨਾਲ ਪਰਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਬਜਾਜ ਪੈਲੇਸ ਬੰਗਾ ਵਿਖੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਹੀ

ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੀ : ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦਾ ਭਾਰ 8.5 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਤੱਕ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਲੈਂਡ ਸ਼ੂਗਰ ਲੈਵਲ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ 5 ਵਾਰ 50 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ/ਡੀ ਐੱਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਪੌਸ਼ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆ ਕੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦੇਖਭਾਲ ਮੁਹੱਈਆ ਨਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਘਟਨਾ ਵਾਪਸ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲਗਾਤਾਰ ਭਾਰ ਘਟਣਾ ਗੰਭੀਰ ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦਾ ਪਰਵਾਰ, ਆਪ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਝਚਿੰਤਕ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਖੇਡਣਾ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਵਾਥਰਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ 'ਚ ਹੋਰ ਨੀਤੀਵਿਕਸ਼ਨ 'ਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਆਤਮਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ 'ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਾਉਣਗੇ। ਪਿਛਲੇ 'ਐਕਸ਼' 'ਤੇ ਪਾਈ ਇੱਕ ਪੋਸਟ 'ਚ ਕਿਹਾ, 'ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਹਾਨ ਜਨਤਾ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਲੜਾਈ ਲੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਅੱਜ-ਨਾਮਾ
ਖਾਨ ਇਮਰਾਨ ਦੀ ਜਾਨ ਕੁਝ ਹੋਈ ਸੌਖੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਕੇਸ ਗਿਆ ਇੱਕ ਹੋ ਮੁੱਕ ਮੀਆਂ।
ਕੁਝ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸੀ ਰੱਦ ਕੀਤੇ, ਇਹ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੁੱਕ ਮੀਆਂ।
ਧੜਾ-ਧੜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੀ ਕੇਸ ਬਣਵਾਏ ਡਾਢੇ, ਉਗਲੀਆਂ ਅੱਜ ਹਰੇ ਹੋਣਗੇ ਟੁੱਕ ਮੀਆਂ।
ਬਣਵਾਏ ਕੇਸ ਜਦ ਹੋਈ ਸਭ ਰੱਦ ਜਾਂਦੇ, ਬਣਦਾ ਜਾਂਦਾ ਫਿਰ ਖਾਨ ਦਾ ਠੁੱਕ ਮੀਆਂ।
ਆਇਆ ਬਾਹਰ ਇਮਰਾਨ ਤਾਂ ਪਾਉ ਖੇਰੂ, ਕਈਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਉਡਾਉ ਮੀਆਂ।
ਜਿਹੜੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੱਕਿਆ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉ ਮੀਆਂ।
-ਤੀਸ ਮਾਰ ਖਾਂ

ਅਸਾਮ 'ਚ ਹੜ੍ਹ ਕਾਰਨ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 90 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ

ਨਾਗਾਂਵ ਅਤੇ ਜੋਹਰਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਡੁੱਬਣ ਕਾਰਨ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜ 'ਚ ਹੜ੍ਹ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਮਾਮੂਲੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਘਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਾਮ ਦੇ 24 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ 12.33 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਹੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹਨ। 175 ਮਾਲੀਆ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ 2406 ਪਿੰਡ ਅਤੇ 32924.32 ਹੋਕਟੇਅਰ ਫਸਲੀ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਡੁੱਬਣ ਕਾਰਨ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜ 'ਚ ਹੜ੍ਹ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਮਾਮੂਲੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਘਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਾਮ ਦੇ 24 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ 12.33 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਹੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹਨ। 175 ਮਾਲੀਆ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ 2406 ਪਿੰਡ ਅਤੇ 32924.32 ਹੋਕਟੇਅਰ ਫਸਲੀ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਡੁੱਬਣ ਕਾਰਨ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜ 'ਚ ਹੜ੍ਹ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਮਾਮੂਲੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਘਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਾਮ ਦੇ 24 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ 12.33 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਹੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹਨ। 175 ਮਾਲੀਆ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ 2406 ਪਿੰਡ ਅਤੇ 32924.32 ਹੋਕਟੇਅਰ ਫਸਲੀ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਡੁੱਬਣ ਕਾਰਨ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜ 'ਚ ਹੜ੍ਹ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਮਾਮੂਲੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਘਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਾਮ ਦੇ 24 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ 12.33 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਹੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹਨ। 175 ਮਾਲੀਆ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ 2406 ਪਿੰਡ ਅਤੇ 32924.32 ਹੋਕਟੇਅਰ ਫਸਲੀ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਡੁੱਬਣ ਕਾਰਨ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜ 'ਚ ਹੜ੍ਹ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਮਾਮੂਲੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਘਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਾਮ ਦੇ 24 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ 12.33 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਹੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹਨ। 175 ਮਾਲੀਆ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ 2406 ਪਿੰਡ ਅਤੇ 32924.32 ਹੋਕਟੇਅਰ ਫਸਲੀ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਡੁੱਬਣ ਕਾਰਨ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜ 'ਚ ਹੜ੍ਹ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਮਾਮੂਲੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਘਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਾਮ ਦੇ 24 ਜ਼ਿ

ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਦੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸੜਕ ਨਾ ਬਣਨ 'ਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਬਠਿੰਡਾ (ਪਰਵਿਦਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ)-ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਗਰ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਅੰਦਰ ਸੀਵਰੇਜ ਦੇ ਓਵਰਫਲੋ ਕਾਰਨ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵੇਲਾਅ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੁਣ ਨਾਸਰ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਗਰ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਸੁਧਾਰਨ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਹੁਣ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਨਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਾਲੋਨੀ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੱਲ ਰੋਡ ਤੋਂ ਅਕਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੱਕ ਸੜਕ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਸੀਵਰੇਜ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅੱਜ ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਾਲੋਨੀ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ-ਰਾਮਾਂ ਰੋਡ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਜੋਂ, ਲਵਾਪੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਜੰਟ ਕੌਰ ਆਦਿ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੱਲ ਰੋਡ ਤੋਂ ਅਕਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਇਸ ਸੜਕ ਤੋਂ ਮੁਰੱਲਾ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ

ਰੋਸ਼ਾਨਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲੰਘਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੜਕ ਦੀ ਖਮਤਾ ਹੋਈ ਹਾਲਤ 'ਚ ਉਦੋਂ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਆਸ ਬੰਨ੍ਹੀ, ਜਦੋਂ ਕੋਥਨਿਟ ਰੋਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ 5 ਅਪ੍ਰੈਲ 2023 ਨੂੰ ਉਕਤ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਪੱਕੀ ਟਾਈਲ ਲਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਸਬੰਧੀ ਬਰਾਇਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸੱਤ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਕਤ ਸੜਕ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਲੋਨੀ ਵਾਸੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮ ਆਰੰਭ ਵੀ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਕੁਝ ਹੁ ਗਲੀ ਪੱਕੀ ਕਰਕੇ ਕੌਮ ਵਿਰ ਠੱਪ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ 'ਚ

ਮੌਜੂਦ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਲੋਨੀ 'ਚ ਕੁਝ ਬਾਈ ਸੀਵਰੇਜ ਦਾ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਓਵਰਫਲੋ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਦੇ ਖਮਤਾ ਹਾਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਵੱਢ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਫੈਲਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾ ਦੇ ਧਿਆਨ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾ ਤਾਂ ਸੀਵਰੇਜ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਿਕਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੜਕ ਬਣੀ। ਇਸ ਕਾਲੋਨੀ ਦੀ ਇੱਕ ਗਲੀ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਬਸਪਾ ਆਗੂ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੀ ਟੀ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋਵੇਂ ਮਸਲੇ ਜਲਦ ਹੱਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਨਗਰ ਕੌਮਲ ਦਰਤਰ ਅੱਗੇ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਧਰਨਾ ਦੋਸ਼ਾਗੀਓਂਕ ਮਸਲੇ ਸਬੰਧੀ ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾ ਨਾਲ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਐੱਸ ਡੀ ਐੱਮ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸਲ ਨੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੜਕ ਦਾ ਕੰਮ ਜਲਦ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾ ਦਵਾਂਗੇ।

ਗੁੱਡ ਮੌਰਨਿੰਗ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ 51 ਗੁਜ਼ਾਰ ਪੌਦੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ : ਡਾ. ਦਿੱਲੋ, ਮੱਕੜ

ਫਰੀਦਕੋਟ (ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ) : ਗੁਰਵੱਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁੱਖ ਲਾਉਣ ਦੀ ਵਿੱਥੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਵਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਗੁੱਡ ਮੌਰਨਿੰਗ ਵੈਲਵੇਅਰ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੋ ਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪੰਪੂ ਲਹੌਰੀਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪੌਦੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸਥਾਨਕ ਡਾ. ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹਾ ਸਰਕਾਰੀ ਕੌਨਸੀਲ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕਟਰੀ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਪੀਕਰ ਸੰਘਵਾਂ ਦੇ ਡਾ. ਐਡਵੋਕੇਟ ਬੀਰਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਵਾਂ ਤੇ ਪੀਐਚਓ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਨੀ ਚਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੌਦੇ ਨਗਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਫਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਇਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜੇਕਰ ਦਿਹਾੜੇ ਮਨਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਕੌਮ' ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ 51 ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਦੇ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਾਇਦਾ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿੱਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਕਤ ਟੀਚਾ ਸਹਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਪ੍ਰਭਜੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪੀਕਰ ਸੰਘਵਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆਂ ਗੁੱਡ ਮੌਰਨਿੰਗ ਵੈਲਵੇਅਰ ਕਲੱਬ ਦੇ ਉਕਤ ਉਪਾਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ੀਕਰ ਗਈਆਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਵਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਦਿਉਤਾ, ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪਾ, ਗੁਰਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਦੀਰਤਾ, ਕੈਪਟਨ ਰੂਪ ਚੰਦ ਅਰੰਭਾ, ਲਕਸ਼ਮਣ ਦਾਸ ਮਹਿਰਾ, ਕੈਪਟਨ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਮੱਝਾ, ਬਿੰਦੂ ਧੀਰਾੜਾ, ਸਰਨ ਕੁਮਾਰ, ਆ. ਜੋਮਨਾਥ, ਗੋਪਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵੰਗਰ, ਹੋਲੀ ਸਦਿਉਤਾ, ਦੀਪਕ ਮੱਗਾ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਟਣਾ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡੱਡ, ਮੋਖਮ ਸ਼ਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਕਿਰਤੀ ਕਾਲਜ ਨਿਅਲ ਦਾ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟ ਰਿਲੀਜ਼

ਪਾਤੜ (ਨਿਯਮ ਸਿੰਘ ਬਟਵਾਲਾ) ਸਰਕਾਰੀ ਕਿਰਤੀ ਕਾਲਜ ਨਿਅਲ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸੰਸਠ 2024-25 ਦਾ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਲਜ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਪ੍ਰੋ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਸਾਲ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਬੀਕਾਮ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਕੋਰਸ ਬੀਏ, ਬੀਐੱਫ, ਪੀਜੀਡੀਐੱਫ, ਐਮਐੱਸਸੀ ਰੇਗੂਲਰ, ਐਮਐੱਸਸੀ ਨੈਟਵਰਕ ਐਂਟਰੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਫੀਸ 'ਚ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਐੱਸਸੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੇ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਕੂਲਤਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉੱਚ ਅਧਿਐਨ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਲਾਇਨਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤੋੜ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਗਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਗੇ।

ਗੁਰੂ ਵੰਦਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਭਿਨੰਦਨ ਸਮਾਰੋਹ ਕਰਾਇਆ ਜਾਰੀ (ਅਮਿਤ ਖੱਟਾ) ਮਹਾਪ੍ਰਗਠ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਵੰਦਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਭਿਨੰਦਨ ਸਮਾਰੋਹ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਅਧਿਐਨਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਭੂਸ਼ਣ ਜੈਨ ਨੇ ਸੰਸਠਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀਰ ਅਧਿਐਨਕਾਰੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਤਿਲਕ ਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਛੂਹ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ। ਕੁਲਭੂਸ਼ਣ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇਵੇਂ ਹੋਣੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਿਭਾਲ ਜੈਨ ਜੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ੀਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੇਵਾ, ਸਹਿਯੋਗ, ਸਮਰਠ ਤੇ ਸੰਸਕਾਰ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੰਮ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਪ੍ਰਭਜੰਤ ਕੌਰ ਵਨਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨਕਾਰੀ ਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੇਠਸਾ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਸੁਖਦੇਵ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਪਤਾ ਬਲਦੇਵ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੋਇਲ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਵੰਦਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਭਿਨੰਦਨ ਸਮਾਰੋਹ ਕਰਾਇਆ

ਸੰਗਰੂਰ (ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ) ਆਰਿ ਰੁੱਖ ਲਾਉਣ, ਖੇਤੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਈਏ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਹੇਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਸੰਗਰੂਰ ਵੱਲੋਂ ਵਣ ਮਹਾਉਤਸਵ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਲਾਈਨ ਵਿਖੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਸੰਗਰੂਰ ਸਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚਾਰਨ ਨੇ ਬੁਣਾ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇਰਾ ਹਰਿਮਾਵਲ ਭਰੂਧਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੰਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚਾਰਨ ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ, ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਸੰਗਰੂਰ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਲਾਈਨ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਬਾਣਾ ਚੌਕ ਵਿਖੇ 1100 ਬੂਟੇ ਲਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਠਾਵਾਂ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਖਬਲ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੂਟੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਲਾਈਨ ਵਿਖੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਕਪਤਾਨ ਪੁਲਿਸ (ਸਥਾਨਕ) ਸੰਗਰੂਰ, ਉਪ ਕਪਤਾਨ ਪੁਲਿਸ (ਡਿਵੀਓਕਟ) ਸੰਗਰੂਰ, ਉਪ ਕਪਤਾਨ ਪੁਲਿਸ (ਸਪੈਸ਼ਲ ਕ੍ਰਾਈਮ) ਸੰਗਰੂਰ ਤੇ ਹੋਰ ਕੁਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 1100 ਬੂਟੇ ਲਾਏ ਸੰਗਰੂਰ (ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ) ਆਰਿ ਰੁੱਖ ਲਾਉਣ, ਖੇਤੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਈਏ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਹੇਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਸੰਗਰੂਰ ਵੱਲੋਂ ਵਣ ਮਹਾਉਤਸਵ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਲਾਈਨ ਵਿਖੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਸੰਗਰੂਰ ਸਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚਾਰਨ ਨੇ ਬੁਣਾ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇਰਾ ਹਰਿਮਾਵਲ ਭਰੂਧਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੰਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚਾਰਨ ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ, ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਸੰਗਰੂਰ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਲਾਈਨ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਬਾਣਾ ਚੌਕ ਵਿਖੇ 1100 ਬੂਟੇ ਲਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਠਾਵਾਂ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਖਬਲ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੂਟੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਲਾਈਨ ਵਿਖੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਕਪਤਾਨ ਪੁਲਿਸ (ਸਥਾਨਕ) ਸੰਗਰੂਰ, ਉਪ ਕਪਤਾਨ ਪੁਲਿਸ (ਡਿਵੀਓਕਟ) ਸੰਗਰੂਰ, ਉਪ ਕਪਤਾਨ ਪੁਲਿਸ (ਸਪੈਸ਼ਲ ਕ੍ਰਾਈਮ) ਸੰਗਰੂਰ ਤੇ ਹੋਰ ਕੁਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਕਾਤਰਾਂ ਅਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਚਾਚੇ-ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਮੌਤ

ਜਲਾਲਾਬਾਦ (ਜੀਤ ਕੁਮਾਰ)-ਬੁੱਕਰਵਾਰ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ 6 ਵਜੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕੌਮ ਕਰ ਹੋ ਚਾਚਾ-ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਅਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਮਰ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਦੇ ਸਰਦੀਏ ਪਿੰਡ ਚੱਕ ਬਲੀਆ ਉਰਫ ਟਾਹਲੀਵਾਲਾ ਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਣਾ ਸਰ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਚੱਕ ਬਲੀਆ (ਟਾਹਲੀਵਾਲਾ) ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ ਉਮਰ ਕਰੀਬ 40 ਸਾਲ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਸੰਤੋ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਜੰਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕੌਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਕਿਣ-ਮਿਣ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਅਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣਾ ਚਾਚੇ-ਭਤੀਜੇ ਉੱਪਰ ਡਿੱਗ ਪਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 5 ਜਾਣੇ ਕੌਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਦੂਸਰੇ ਤਿੰਨ ਜਾਣੇ ਬਚ ਗਏ। ਚਾਚੇ-ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਅਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੇ ਵਾਪਰੇ ਇਸ ਦਰਦਨਾਕ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਖਬਰ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲ ਗਈ ਅਤੇ ਸੱਗ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚੱੜ ਗਈ।

ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ ਲਈ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਲਗਾਏ ਪੰਜ ਰੁੱਖ : ਐੱਸ ਐੱਚ ਏ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਖ਼ਾਨ

ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ (ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ ਲੋਹਗੜ੍ਹ)-ਪੁਲਿਸ ਬਾਣਾ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝ ਕੇਂਦਰ ਵਿਖੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ ਲਈ ਬੂਟੇ ਲਗਾਏ। ਐੱਸ ਐੱਚ ਏ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜਿੰਦਗੀ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਹਰ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਈਆਂ ਬਾਬਾਂ ਉੱਪਰ ਘੱਟ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਪੰਜ ਬੂਟੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲਗਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਵਧ ਹੋ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਮਾਮੂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ ਲਾਇਲਾਜ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਓ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਠਾਵਾਂ, ਯੁਥ ਕਲੱਬਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਯਕਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਬੋੜਾਂ ਦੇ ਜਨ ਸੁਵਿਧਾ ਕੈਂਪ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਨਿਪਟਾਰਾ

ਨਾਭਾ, (ਵਰਿੰਦਰ ਵਰਮਾ) ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਬੋੜਾਂ ਵਿਖੇ ਲਗਾਏ ਗਏ 'ਆਪ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਦੇ ਦੁਆਰਾ' ਤਹਿਤ ਜਨ ਸੁਵਿਧਾ ਕੈਂਪ ਮੌਕੇ ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨਾਭਾ ਤੋਂ ਆਮ ਆਪਾਰ ਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨੀਕ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਨਸ਼ਨਾਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਦਰਖਾਸਤਾਂ, ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 35 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਕੈਂਕਾਮਪ ਤੇ ਮੁਫਤ ਦਵਾਈਆਂ, ਕਿਰਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਲਾਲ ਕਾਪੀ ਬਣਾਉਣ ਸੇਵਾ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੰਮ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ

ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਇਸ ਜਨ ਸੁਵਿਧਾ ਕੈਂਪ ਦੌਰਾਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰਕ ਜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਸੇਵਾ ਆਪਾਰ ਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨੀਕ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਨਸ਼ਨਾਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਦਰਖਾਸਤਾਂ, ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 35 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਕੈਂਕਾਮਪ ਤੇ ਮੁਫਤ ਦਵਾਈਆਂ, ਕਿਰਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਲਾਲ ਕਾਪੀ ਬਣਾਉਣ ਸੇਵਾ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੰਮ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ

ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਗੋਲੀਆਂ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਸ਼੍ਰੀ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ (ਪੁੱਜੇ ਭਾਦਰਵਾਸ)- ਬਾਣਾ ਖੇਤੀ ਨੌਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 120 ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਗੋਲੀਆਂ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਚਾਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਣਾ ਖੇਤੀ ਨੌਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਰੀਬ ਪੰਦੇ ੯ ਨੌ ਵਜੇ ਰਾਏਪੁਰ ਦੇ ਭੱਠੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਨਾਕਬੰਦੀ ਕਰਕੇ ਚੈਕਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਅਜਨੇਰ ਨੂੰ ਖੱਕ ਦੇ ਬਿਨਾਂ 'ਤੇ ਚੈਕਿੰਗ ਲਈ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਅਫ਼ਸਰ ਬਾਣਾ ਖੇਤੀ ਨੌਪ ਸਿੰਘ ਸਿ-ਇਸਪੈਕਟਰ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਈ ਗਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ 120 ਗੋਲੀਆਂ ਐਲਪਾਚੋਲਨ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਾਣਾ ਖੇਤੀ ਨੌਪ ਸਿੰਘ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਚ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਅਜਨੇਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਬਾਣੇਦਾਰ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੌਦੇ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗਾ ਕਾਲਜ ਵੰਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ : ਏ ਡੀ ਜੀ ਪੀ

ਬਠਿੰਡਾ (ਪਰਵਿੰਦਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ)- ਬਠਿੰਡਾ ਰੋਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਲਾਈਨਜ਼ ਸਾਭਾ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਪੌਦੇ ਲਗਾਵਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਬੂਟਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਪੁਲਿਸ ਲਾਈਨਜ਼ ਜਾਂ ਬਾਣਾ ਚੌਕੀ ਅੰਦਰ ਪੌਦਾ ਲਗਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਬੰਧਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਪੁੱਸੀਆਂ ਤਹਿਤ ਦਰਜਾ ਪਹਿਲਾ ਕੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਘ ਐੱਸ ਐੱਚ ਐੱਚ ਬਠਿੰਡਾ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਪ ਕਪਤਾਨ ਪੁਲਿਸ ਐੱਨ ਡੀ ਪੀ ਐੱਸ, ਪਰਵੇਸ਼ ਚੌਧਰਾ ਉੱਪ-ਕਪਤਾਨ ਪੁਲਿਸ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ, ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਉਪ-ਕਪਤਾਨ ਪੁਲਿਸ ਇੰਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਸਮੂਹ ਪੁਲਿਸ ਲਾਈਨਜ਼ ਸਟਾਫ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਪੈਨਸ਼ਨਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ (ਏਟਕ) ਮੋਗਾ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ

ਮੋਗਾ, (ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਖਰਿਵਾ)-ਪੰਜਾਬ ਪੈਨਸ਼ਨਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ (ਏਟਕ) ਬ੍ਰਾਂਚ ਮੋਗਾ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਕਾਮਰੇਡ ਸਤੀਸ਼ ਲੁੱਥਾ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਹੋਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਐਕਟਿਵ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਅਖਾੜਾ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤਪਾਲ ਸਹਿਗਲ ਨੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਆਸ਼ਾਵਨ ਕਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਫਿਰਕਾਂ ਸੁਝਾਓ ਕੀਤੇ। ਸਤਪਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੈਨਸ਼ਨਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ (ਏਟਕ) ਬ੍ਰਾਂਚ ਮੋਗਾ ਨੂੰ 5000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਇਸ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਕਤ ਸਿੰਘ ਫਰਵਾਹਾ, ਸਤਪਾਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਨਿੱਜੇਨ ਸਿੰਘ ਮਾਛੀਕੇ, ਮੰਧਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੁੱਧਿਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੇਠਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸਮਾਂ

ਦੇਵੀ ਸਾਬੋ ਫਰੰਟ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਸਿਮਨੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਅੰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੋਗਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੋਗਾ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨੀਕਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਬਚਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੱਲੀਆ, ਹਰਕੇਸ ਸਿੰਘ, ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਰੰਧੂਵਾਲਾ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਰੂਰ, ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ, ਸੁਖਵਿੰਦਰਪਾਲ ਪੰਪੂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪੈਨਸ਼ਨਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਅਖਾੜਾ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਰੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਐੱਨ ਐੱਸ ਪੀ ਖੰਨਾ ਨੇ ਦਰਗਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਚ ਲਗਾਏ ਬੂਟੇ

ਭੋਧੀ (ਪਰਮਵੀਰ ਸ਼ਰਮਾ)-ਸਥਾਨਕ ਸ਼੍ਰੀ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਐੱਨ ਐੱਸ ਪੀ. ਕੋਠਿਠਾ ਨੂੰ ਨੇਵਲ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਐੱਨ ਐੱਸ ਪੀ. ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕੋਠਿਠਾ ਨੂੰ ਐੱਨ ਐੱਸ ਪੀ. ਸਬੰਧੀ ਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਕੋਠਿਠਾ ਨੂੰ ਨੇਵਲ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਸ ਸ ਸ ਮ ਮੁਲੋਵਾਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਰੁਬਰੂ ਹੋਏ ਡਾ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸਰਕੋਦੀ

ਸੰਗਰੂਰ (ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ) ਗੋਰਿੰਟ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਸਕੂਲ ਮੁਲੋਵਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੰਜੂ ਬਾਲਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਸਟਾਫ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਡਾ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸਰਕੋਦੀ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਰੁਬਰੂ ਹੋਏ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਨਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਮੌਸਮ ਇਮਰੋਜ਼ ਆਗਸੀ ਨੇ ਡਾ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸਬੰਧੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਆਰੰਭ ਕਰਕੇ ਐੱਮ.ਏ., ਐੱਮ.ਫਿਲ., ਪੀ.ਐੱਚ.ਡੀ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਆਪਣੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਸਟਰ ਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ ਸੇਕੰ. ਸਿੰ. ਸੰਗਰੂਰ, ਫਿਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਮਾਰਟ ਸਕੂਲ ਫ਼ਾਜ਼ਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਤੌਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ

ਕਰਮਾਂ, ਜੀ

ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਲਿਖਤ ਲਿਖਣ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਉੱਪ ਚੋਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕਾ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਭਗਤ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਕਿਉਂਕਿ ਖਬਰ ਆ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸ਼ੀਤਲ ਅੰਗੂਰਾਲ ਦਾ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਏਥੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਉੱਪ ਚੋਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਚੋਣ ਏਨੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖੀ, ਪਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਬਹੁਤੇ ਦਿਨ ਲੱਘਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਉੱਪ ਚੋਣ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਰਫ਼ ਏਸੇ ਸੀਟ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਉੱਪ ਚੋਣਾਂ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਦੀ ਉੱਪ ਚੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਉੱਪ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਗੇੜ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੇੜ ਚੱਲ ਪਿਆ ਅਤੇ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤ ਕਰਨਾ ਤੁਰੰਤ ਕੰਮ ਫਿਰ ਕਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਰ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਫ਼ਤਵਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੀ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਹਰ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਦੇਣ ਲਈ ਗਲੀਆਂ-ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਕਰੇ ਤੁਰੀਆਂ ਸਨ।

ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਹਲਕੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਅੱਗੇ ਵੀ ਏਨੀ ਤਕੜੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਡਿਊਏ ਦੇ ਲਗਭਗ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਅਜੇ ਸਵਾ ਛ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਹੋਈ ਤਾਂ ਏਸੇ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਸਾਢੇ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਮਸਾਂ ਟੱਪੀਆਂ ਸਨ, ਜਦ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਚੁਣਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਬਤਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਿਲ ਗਈਆਂ। ਏਨੇ ਬੋਲੇ ਸਮੇਂ ਬੜੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਪਚਵੱਜਾ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਟੱਪ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅਠਾਰਾਂ ਤੋਂ

ਹੇਠਾਂ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸਤਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਔਪ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਈ ਜਦੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਏਥੋਂ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿੱਥੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਦਾ।

ਉਸ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਵਾਲੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਸਾਡੇ ਗਵਾਂਢ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਏਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਉੱਪ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਉੱਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਜਿੱਤ ਗਈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਅੱਗੇ ਰਹਿਣ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸੀਟ ਜਿੱਤ ਸਕੀ ਹੈ। ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਵਾਸਤੇ ਉੱਪ ਚੋਣ ਕਰਵਾਈ ਗਈ, ਦੋਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਪਾਈ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਸਾਰਾ ਤਾਣ ਲਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤ੍ਰਿਤਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਠਿੱਥੀ ਲਾਉਣ ਜੋਗੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਤੋਂ ਲੋਕ ਇਹ ਸੁੱਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹੀ ਹਰ ਥਾਂ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਜਿੱਤ ਗਈ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਥਾਰੇ ਵੀ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਥੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਪਸੀਨੇ ਕਿਉਂ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਇਹੋ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਿਰਫ਼ ਮੌਕੇ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੇਖ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ, ਉਹ ਇਸ ਸੋਚ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਮੌਕੇ ਇਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਸ ਦੀ ਵਾਗ ਸੋਪਣ ਲਈ ਫ਼ਲਾਣੀ ਪਾਰਟੀ ਠੀਕ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਫ਼ਲਾਣੀ ਪਾਰਟੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵੱਧ ਠੀਕ ਹੋਗੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਲੋਕ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਲਗਭਗ ਦੋ ਵਾਰ ਪੂਰਨ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਤਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸੱਤ ਸੀਟਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਵਕਤ ਆਇਆ ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਜਬੂਤੀ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਭੁਝਾਨ ਹੋਲੀ-

ਹੋਲੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਵੋਟ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੋਚਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਹੁਤਾ ਕਰ ਕੇ ਨਾਕਾਮ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਵੋਟਰ ਦਾ

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਏਦਾਂ ਦਾ ਭੁਝਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਮਹਾਂਰਬੀ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਸਬਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਜਿੱਦੀਆਂ-ਮੋੜ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣਾ ਲੈਣਾ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਹਰ ਛੋਟੀ-ਵੱਡੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਝੋਕ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਨਤੀਜੇ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਆਉਣ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਮੰਗਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੋਣ ਤੋਂ ਚੋਣ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਵੋਟਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਗੂ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਿਤਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਗੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਵੋਟਰ ਫ਼ਲਾਣੇ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਿਸੇ ਉੱਪ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਜਿੱਦਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਉਹ ਇੱਕ ਫ਼ਤਵਾ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਨਤੀਜਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਚੱਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਟੁੱਟਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਉੱਪ ਚੋਣ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਵੇਖੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਭਕਾਲਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ, ਪਰ ਮਸਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਵਿਧਾਇਕ ਦਾ ਦੋਹਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਜਿੱਤ ਵੇਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਅਤੇ ਹਾਰੀ ਸੀ, ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਫਿਰ ਉਸੇ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ

ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਉਦੋਂ ਅੱਧਾ ਮਹੀਨਾ ਉਸ ਚੋਣ ਲਈ ਖੁਦ ਪੁਚਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਾਰ ਗਈ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸੀਟ ਫਿਰ ਜਿੱਤ ਲਈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਉੱਪ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਅਜਨਾਲਾ ਅਤੇ ਗਿੰਦੜਬਾਗ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਜਿੱਤ ਲਈਆਂ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਨਕੇਦਰ ਸੀਟ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਤਕਾਰਨ ਆਦਮਪੁਰ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟ ਲਈ ਉੱਪ ਚੋਣ ਕਰਾਉਣੀ ਪੈ ਗਈ, ਜਿਸ ਲਈ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਖੁਦ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਸ ਹਲਕੇ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ। ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਛੇ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਨੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਚਾਰ ਦਿਨ ਲੱਘਾ ਪਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਸਭ ਜਿੱਦਗੀ ਆਮ ਵਾਂਗ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਚੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫ਼ਕਰ ਫਕਾ ਪਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਸਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਤੀਸਰੀ ਉੱਪ ਚੋਣ ਹੁੰਦੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਸਾਰਾ ਤਾਣ ਆਮ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੀ ਕਮਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਪਹਿਲੀ ਉੱਪ ਚੋਣ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਛੱਡੀ ਗਈ ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲੀ ਸੀਟ ਲਈ ਚੋਣ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੇ ਮਸਾਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਬਾਨਵੇਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਉਹ ਸੀਟ ਗੁਆ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਲੱਘਾ ਪਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਗੱਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਿੱਤ ਲਈ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲੀ ਹਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਐਤਕੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਤੇਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਸਾਂ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਸਕੀਆਂ ਤਾਂ ਜਲੰਧਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਉੱਪ ਚੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫਿਰ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਸਮਝੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਏਦਾਂ ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਹੋਰਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤਦੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ।

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ ਭਾਜਪਾ ਉਥੇ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਤੇ ਸੁਰਨ ਵੇਖਦੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਸੀਟ ਮਸਾਂ ਜਿੱਤ ਸਕੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋੜਨ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਸੁਰਨ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਮੌਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਹੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਉੱਪ ਚੋਣ ਹੋਈ ਤਾਂ ਤ੍ਰਿਤਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਦਖਲ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣਾ ਰੋਸ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕ ਕਈ ਵਾਰੀ ਉੱਪ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਫ਼ਤਵੇਲੇ ਅੱਗੇ ਸਪੀਡ ਬਰੇਕਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਇੱਕ ਆਗੂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਯਕੀਨੀ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਹ ਬੇਕੱਠ ਬਣ ਗਿਆ, ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਰਵਾਈ ਉੱਪ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਯੋਗੀ ਆਦਿੱਤਿਆਨਾਥ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸੀਟ ਛੱਡੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੋਈ ਉੱਪ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਛੱਡੀ ਗਈ ਸੰਗਰੂਰ ਸੀਟ ਵਾਂਗ ਸੀਟ ਗੁਆ ਬੈਠੀ। ਏਦਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਈ ਬੀਬੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਗਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਫ਼ਤਵਾ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿੰਦਾਂ ਹਰ ਵਾਰੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹਨ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਏਸੇ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਿਆਸੀ ਦੁਸ਼ਣਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚਿੰਕੜ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਾਟਕ ਦੀ ਭਾਗੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਲੀਡਰ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਚੋਣ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਪਾ ਬੈਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਫਿਰ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੱਕ ਚਲਦੀ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਗਟੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਭੁਝਾਨ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਭੁਝਾਨ ਅਜਨਕਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ-ਦਿਨ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਭੈ-ਖੋਰ ਬੇਅੰਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਵਰਤਾਰਾ

ਸਾਵੀਂ-ਵਸੋਬ ਲਈ ਮਿੱਟੀ-ਪਾਣੀ, ਹਵਾ-ਅਕਾਸ਼, ਜੰਗਲ-ਬੋਲ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਸਮੇਤ ਪਹਾੜਾਂ ਅਰਥਾਤ ਸਰ-ਸਬਜ਼ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਵੀ ਏਨੀ ਹੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਕੁੱਲੀ-ਗੁੱਲੀ-ਚੁੱਲੀ ਦੀ। ਅਫ਼ਸੋਸ! ਅਸੀਂ, ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਤਾ, ਮੁਕ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾਅ ਗਏ ਹਾਂ। ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭੁੱਲ, ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ “ਆਮਦਨ”, ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਜਾਂ ਫਿਰ “ਮਨੋਰੰਜਨ” ਦੇ ਸਾਧਨ ਮਾਤਰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ। ਦਰ-ਗੱਡੀਕਤ; ਪਹਾੜ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸਿਰੀਰ ਅੱਗੇ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਮੁਕ-ਸੇਵਾਦਾਰ। ਜਦ ਸਾਡੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਕੀ ਸ਼ੋਣ ਦੁਖਾਂਤ ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਰਾਟ ਰੂਪ ਧਾਰ ਇਹ ਕੁੱਚਰ-ਚਾਲੇ ਵਹਿ ਭਰਦੇ ਹਨ, ਲਾਲਚੀ ਨਿਸ਼ਾਮ ਅਤੇ ਬੇਸਮਝ ਬੰਦੇ ਦਾ ਸਿਰਜਿਆ ਸਭ ਕੁੱਝ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰਨ।

ਪਹਾੜ; ਮਹਿਜ਼, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਢੇਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਜੀਵੰਤ ਸੰਸਾਰ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਨਿਰਲੋ। ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਹੋ ਇਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ। ਸ਼ਰਬਤ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ, ਬੇਸ-ਕੀਮਤੀ ਖਣਿਜ, ਵਿਲੱਖਣ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਅਤੇ ਮਨ-ਭਾਉਂਦੇ ਜੰਗਲ-ਬੋਲੇ। ਗਲੋਬੀਅਰੀਜ਼, ਪਹਾੜਾਂ ਅਤੇ ਉੱਤੇ ਮਿਸ਼ਰ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼। ਜਿਹੜੇ ਰਲ-ਮਿਲ ਪੈਣ-ਪਾਣੀ, ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਿਨੀਂ, ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ (ਲੈਂਡ ਸਲਾਈਡਿੰਗ) ਅਤੇ ਪਲ-ਸੋਲਾਬ ਦੀ ਬੜੀ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨ ਦੁਨੀਆ, ਖਾਸ ਕਰ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੱਡੇ ਕਹਿਰ ਵਾਪਰੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਚਨੇੜੇ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲਾ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤੇ ਸੰਕੇਤ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕੁਲ-ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਕਰੋਧੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਰਲ-ਬਿਰਤੀ ਆਦਿ-ਕਬੀਲੇ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ “ਬੰਦਾ” ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ?

ਮਨੁੱਖ, ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਲੱਖੀ ਕੁਦਰਤੀ ਕਿਰਿਆ-ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ। ਸੂਖਮ ਜੀਵ ਤੋਂ ਵਰਗਤਾ ਜਾਨਵਰ-ਚੋਰ-ਜਾਨਵਰ, ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਦਾ ਲੱਛਾ ਸਫ਼ਰ। ਪਹਿਲਾਂ, ਪਾਣੀ-ਮਿੱਟੀ-ਬਨਪਤੀ ਦੀ ਅਨੰਤ ਗਤੀ। ਇਹ ਜੰਗਲਾਂ, ਕੰਦਰਾਂ, ਗੁਫਾਵਾਂ, ਕੁੱਲੀਆਂ-ਚਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁੱਖਾ-ਲੋਧੀਆਂ ਪੜਵੇਲੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੱਕ। ਗੋਲੀ, ਪਹੀਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਕਟ ਤੱਕ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਬਿਪਾਤਰਾਂ, ਮੁੱਖਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਵਿਗਿਆਨ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੱਕ। ਗੱਲ ਕੀ; ਹੁਣ ਵਾਲਾ “ਆਧੁਨਿਕ” ਮਨੁੱਖ ਮਗਰ ਲੁਖੁਖ ਸਿਲਾ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਹੈ। ਇਹ “ਰੋਬੀ” ਦੇਣ ਨਹੀਂ, ਕੁਦਰਤੀ ਕਿਰਿਆ-ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਿਫਤੀ ਦੇਣ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਪੈਨ-ਕੁਬੇਰੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜਨਮ ਦਾਤੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਖਲਲ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਭੇਡੇ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਕਮ-ਜ਼ਬਤਾਂ ਅਤੇ ਪੈਨ ਕੁਬੇਰ, ਭੁੱਲੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਉਲੰਘ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ “ਵਿਕਾਸ” ਅਖੀਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ

ਥੇਰੇਗਾ। ਲੁੱਠਕ ਮਾਨਣ ਲਈ, ਨਿਰੋਲ ਪੰਨ ਜਾਂ ਭੌਤਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕੁਦਰਤੀ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਸਰ-ਸਬਜ਼ ਪਹਾੜਾਂ, ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਮਿੱਟੀ ਤੇ ਲਛਾ-ਲਛ ਵਗੇ ਜਲ-ਵਹਿਣਾਂ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸੀਂ; ਜੰਗਲਾਂ-ਪਹਾੜਾਂ 'ਚ ਪੈਟਰੋ-ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਅਤੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਲੈ ਵਡੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਜਲ-ਸੰਸਿਆਂ ਗਲੋਬੀਅਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਰਲਾਭ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਾਮ ਨੂੰ “ਵਿਕਾਸ” ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤ 'ਚ ਅਸਾਥੀ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ

ਚੌਗਿਰਦੇ ਉੱਪਰ ਭੇਡਾ ਆਰ ਪ੍ਰਤਿੱਤ ਹਨ। ਪੈਨ-ਕੁਬੇਰਾਂ ਨੇ ਖਣਿਜ-ਪਰਾਬਾਂ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਜਿਵੇਂ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਖੰਧਕ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਦਾ ਹੀ ਮਾਰੂ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣਾ। ਪਹਾੜ ਅੰਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਿੱਗੇ, ਲੰਬੀ ਦਾਸਤਾਂ ਹੋ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉੱਗਣ ਅਤੇ ਸਭ ਦੀ ਸਬ-ਸਾਂਝੀ ਮਾਲਕੀ ਦੀ। ਮਿੱਟੀ ਸਿਰਜਣ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਜਕੜ-ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਲੱਖ ਵਰ੍ਹਿਆ ਦੀ ਸਹਿਜ ਕਿਰਿਆ-ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਇਕ ਇੱਕ ਪਰਤ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਜ਼ਰਬੇ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ। ਹਾਂ; ਇਹ ਸੂਖਮ ਰੂਪ 'ਚ ਵਹਿੰਦੇ ਖਾਣੇ ਹਨ। ਮੇਲੜ-ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਸਹਿਜ ਰੂਪ 'ਚ ਵਹਿਣਾ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਪੱਖੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਸਿਆਂ ਦੀ ਮੁੜ-ਭਰਪਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਖਿਸਕਾਅ ਜਾਂ ਪਰਤੀ ਦਾ ਖੁਰਚਿਆ ਜਾਣਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਭੂਮੀ ਦੇ ਕਣਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਹਵਾ, ਗਤੀ ਜਾਂ ਜੀਵਕ-ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਮੂਲ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਜਾਣ ਨੂੰ ਭੈ-ਖੋਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੀਮਤ ਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਭੈ-ਖੋਰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਆਮ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂ ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਅੱਗੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਕੁਦਰਤੀ ਸਮਝਣ ਨੂੰ ਭੈ-ਖੋਰ ਰੋਕੂ ਕਾਰਜਾਂ ਤਹਿਤ ਇਹ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਕਹਿਣੇ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਗੀ, ਖੋਖਲੀ ਅਤੇ ਤਿੱਠੀ ਢਾਲੂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਦੁੱਗਣੀ ਗਤੀ ਹੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਟ-ਵੱਢ, ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 32 ਅਤੇ ਧੱਕਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 64 ਗੁਣਾ ਅਧਿਕਤਾ ਕਰ ਜਲ-ਸਲਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਧ ਧਾਰ ਸਾਥ 114 ਔਂਦੇ ਦਰਫ਼ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਤਿੱਗਣੀ ਜਲ ਗਤੀ, ਔਂਦ ਵਰਤੀਲਕ ਕੰਟ, 'ਤੇ ਰੂੜ੍ਹ ਤਾਕਤ 729 ਗੁਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪਹਾੜ ਖਿਸਕਦੇ ਅਤੇ ਵਹਿ ਭਰਦੇ

ਨੰਗ-ਪੜੰਗੀ ਅਤੇ ਖੋਖਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਸਟੇਜ ਵਿਚ ਜਦ ਮੀਂਹ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਨੰਗੀ ਪਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਭੂਮੀ ਕਣਾਂ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਕੇ 2 ਤੋਂ 5 ਫੁੱਟ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਇਹ ਕਣ ਵਹਿ ਕੇ ਜਾਂ ਪਰਤੀ ਉਪਰਲੀ ਮਹੀਨ ਪਰਤ ਧੋਂ ਹੋ ਵਹਿ ਭਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੀਕ ਪਰਤ ਦੀ ਖੁਰਚਾਈ ਦਿਸਦੀ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਇੱਕ-ਅੱਧੇ ਦਹਾਕੇ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੀ ਘਾਟ ਰਕਤਕ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਕਦਮ, ਪਹਾੜੀ ਖੋਰ (ਰਿਲ ਇਰੋਜ਼ਨ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਪਰਤੀ ਉੱਤੇ ਪੰਜਿਆਂ

ਵਰਗੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਹਿਣ ਉਗਲਾ ਵਰਗੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਉਸਾਰ ਕੇ ਭੈ-ਖੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਪਜਾਊ ਪਰਤਾਂ ਰੂੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੀਜੀ ਧਾਰਾ ਚੋਈਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਤੋੜ ਗਤੀ ਦੇ ਕੁ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਹੀ ਚੋਈਆਂ (ਨਾਲੀਆਂ) ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਖੁਰ ਕੇ ਚੋਈਆਂ ਤੇ ਡੂੰਘੀਆਂ ਖੱਬਾਂ-ਧਾਈਆਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਰਾਬਰੀ, ਹਵਾਈ, ਵਰਖੇਈ ਤੇ ਵਿੱਗਾਂ ਡਿੱਗਣ ਆਦਿ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਭੂਮੀ ਖੋਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭੈ ਖੋਰ ਅਤੇ ਜਲ-ਸੰਕਟ ਹੁਣ ਵੱਡੇ ਖ਼ਤਰੇ ਹਨ। ਹ ਸਾਲ 6 ਕਰੋੜ ਟਨ, ਲ ਕੁੱਠਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੋਰ ਨਾਲ ਪਰਤੀ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਪਰਤ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚੋਈਆਂ ਅਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਵਿਭੂਤੀਆਂ ਢਲਾਣਾਂ ਬਣਾਣੇ ਪੱਲੇ ਜਲ-ਸਲਾਬ, ਦਰਾੜਾਂ ਅਤੇ ਮਾਰੂਭੂਮ ਪਾਣੀਗੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਪਹਾੜੀ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਜਲ-ਵਹਿਣਾਂ ਅਤੇ ਸੁੱਕਣ ਦੀ ਪੂਰ-ਪਰਾਈ ਨਾਲ ਜਲ-ਭੰਡ, ਮੁੱਖਦਰ ਖ਼ਤਰੇ ਸਹਿਰ ਅਤੇ ਨੀਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਥੇਰੇਗੇ। ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ 60 ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਰੂੜ੍ਹ ਨਾ ਲੱਗੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮੀਂਹ ਪਹਾੜ-ਮੋਟਾਈ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਖੋਰ-ਰੋੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਤਿੱਠੀ ਖੋਰ ਅਤੇ ਜਲ-ਸਲਾਬ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰਾਟ ਰੂਪ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਪਰਤਾਂ ਅਤੇ ਉੱਪ ਚੋਣ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਢਲਾਣ ਤੋਂ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਪਰਤੀ ਨੰਗੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁਹਰ ਅਠਿੱਕੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਤਿੱਠੀ ਗਤੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਟਨ ਮਲਥਾ ਵੀ ਲੈ ਭਰਦੀ ਹੈ।

ਨਗੀ, ਖੋਖਲੀ ਅਤੇ ਤਿੱਠੀ ਢਾਲੂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਦੁੱਗਣੀ ਗਤੀ ਹੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਟ-ਵੱਢ, ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 32 ਅਤੇ ਧੱਕਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 64 ਗੁਣਾ ਅਧਿਕਤਾ ਕਰ ਜਲ-ਸਲਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਧ ਧਾਰ ਸਾਥ 114 ਔਂਦੇ ਦਰਫ਼ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਤਿੱਗਣੀ ਜਲ ਗਤੀ, ਔਂਦ ਵਰਤੀਲਕ ਕੰਟ, 'ਤੇ ਰੂੜ੍ਹ ਤਾਕਤ 729 ਗੁਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪਹਾੜ ਖਿਸਕਦੇ ਅਤੇ ਵਹਿ ਭਰਦੇ

ਹਨ। ਬਨਸਪਤਨ-ਜੜ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰੋਕਾਂ ਹੀ ਸਾਡੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਰੂੜ੍ਹਨ-ਉੜ੍ਹਨ ਬਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਇਕ ਹੋਰਦੇਅਰ ਪੱਧਰੇ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਵੇਰੋ ਸਿਰਫ ਇਕ ਘਣਮੀਟਰ ਮਿੱਟੀ ਵੀ ਰੂੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਰਿਆ ਇਕ ਪੀੜ੍ਹੀ (25 ਵਰ੍ਹੇ) ਜਾਰੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਇਕ ਫੁੱਟ ਉੱਲਣੀ ਪਰਤ ਰੂੜ੍ਹ-ਜੁੜ੍ਹ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਪੱਟੇ ਜਾ ਪਵੇਗੀ। ਵੀਰਾਨ, ਨੰਗ-ਪੜੰਗੀ ਤੇ ਰੁੱਖ ਵਿਭੂਤੀ ਇਕ ਹੋਰਦੇਅਰ ਭੂਮੀ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ 30 ਟਨ ਮਿੱਟੀ ਗੁਆ ਬਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ-ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਮਝਣ ਦੇ ਮੰਦੋ-ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵੀ ਭੂਮੀ ਖੋਰ, ਮਾਰੂਭੂਮੀਕਰਨ, ਜਲ-ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ 'ਚ ਜਲ-ਲਛਾਬ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ।

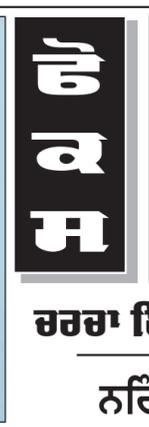
ਆਪ-ਹੁਦਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਉਪਜੀ ਆਲਮੀ ਤਪਸ ਨੇ ਰੁੱਤ ਵਿਗਾੜ 'ਚ ਮਾਰੂ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਰਖਾ ਗੜਬੜਾ ਗਈ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਵਰਖੇਈ ਖਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਘੱਟ। ਭਾਰੀ ਗਰਮ-ਘੱਟਲਾ ਦਾ ਫਟਣਾ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰਾਟ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਤਹਿਤ, ਕੁੱਝ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਪੈਣਗੇ, ਭੀਸਣ ਰੂੜ੍ਹ ਆਉਣਗੇ, ਮਗਰੋਂ ਬਰਾਨੀਕ ਛਾਅ ਜਾਵੇਗੀ, ਬਰਫੀਲੇ ਸੋਮੇ ਪਿਘਲ ਜਾਣਗੇ, ਰੁੱਤਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਲੱਗਣਗੀਆਂ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ; ਸਭ ਕੁੱਝ ਬਦਲਣਾ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ ਸਾਨੂੰ : ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਕੱਪੜੇ-ਲੱਤੇ, ਘਰਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਫਸਲੀ-ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਆਦਿ ਆਦਿ। ਦਰ-ਗੱਡੀਕਤ; ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਪਰਾਬੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ “ਰਾਜਨੀਤੀ” ਦੇ ਤੱਕੜ ਵਿੱਚ ਨਹ

ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਕਹਾਣੀਆਂ

(ਸੰਨ 2023 ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਨ-ਪਸੰਦ ਕਹਾਣੀਆਂ) ਸੰਪਾਦਕ-ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨ ਪੰਨੇ-144, ਮੁੱਲ-240 ਰੁਪਏ ਸਪਤਰਿਸ਼ੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਸਰਵੋਤਮ, ਚੋਣਵੀਆਂ ਜਾਂ ਮਨਪਸੰਦ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਰੁਝਾਨ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠਕੀ ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੰਪਾਦਕ ਹੋਈਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਠਕੀ ਵਿਚਾਰਵਾਜ਼ ਜਿੱਤਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਕ ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸੰਨ 2023 ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮਨਪਸੰਦ ਗਿਆਰਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਿਤ ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਕਹਾਣੀਆਂ' ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਫਾਵੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਰੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਪਸੰਦ 'ਤੇ ਹੀ ਆਧਾਰਤ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪਸੰਦ ਲਿਹਾਜ਼ਦਾਰੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼-ਪਸੰਦ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਉਸ ਪਾਠਕੀ ਚਿੰਤਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰਮਲ ਕਰਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਵੱਲ ਸੋਧਤ ਹਨ। ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੁੱਛ ਕਥਾਕਾਰ ਜਗਜੀਤ ਬਰਾੜ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਚਿੱਟੀ ਨਿਝਲੇ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ' ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਤੇ ਪਰਵਾਹਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵਿਚਲੇ ਦਵੰਦ ਦੀਆਂ ਮਹੀਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਕਥਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਪਾਤਕ ਰਾਜਬੀਰ ਕਿਸੇ ਗੱਲੀ ਕੁਝੀ ਦਾ ਸਾਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਪੁੱਛ ਕੇ ਵੀ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਲਾਲਸਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਅਸਰ ਬਣਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਉਹ ਗੁਪਤਤਾ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਸਾਹ ਗਿਣ ਵੀ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਕੋਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਹ ਖਰਾਬ ਮੌਸਮ ਦਾ ਖਤਰਾ ਉਠਾ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਕੋਲ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗੱਲੀ ਕੁਝੀ ਜੈਨੀਫਰ ਨਾਲ ਵੀ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣ ਦਾ ਲਾਲਚ ਉਸ ਤੋਂ ਤਿਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਵਾਹਕ ਫਰਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰ ਪਈਆਂ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਅੰਤਰ ਦਵੰਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅੱਜ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਣੀ ਵੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਪਰਵਾਹਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵਿਚਲੇ ਦਵੰਦ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਹਾਣੀ 'ਚੈਪਟਰ ਕਲੋਜ਼' ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰਲੀ ਫਿਰਕੂ ਜਹਿਨੀਅਤ ਦਾ ਚੈਪਟਰ ਕਲੋਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਦਭਾਵੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ 'ਮੈਂ' ਪਾਤਕ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਕਮਲਜੀਤ ਦੇ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ

ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਪਿਆ ਇਹ ਗੁੱਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਚੇਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਜੇ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਅੱਕਲ ਅਫਜ਼ਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। 'ਮੈਂ' ਪਾਤਕ ਦੇ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਮੌਲਵੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਮਾਰੀ ਭੁੱਕ ਦੀ ਪਿਚਕਾਰੀ ਦੀ ਕਚਿਆਣ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਪਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਗਈ ਭੈਣ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਰਫੀਕ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਮ ਵਜੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਰੋਸ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਅਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਆਪਣੇ ਮੌਤਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਾਸਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਅੰਦਰਲੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਹਿਤੀਸ਼ੀ ਸੋਚ ਦਾ ਕਾਇਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਜੀਜੇ ਸਾਲੇ ਦੀ ਪਈ ਗਲਵੱਕੜੀ ਵਿੱਚ ਇਤਰ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਆਉਣ ਦੀ ਅਨੁਭੂਤੀ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਮਾਨਵੀ ਸੋਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਰਹਾ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਨਰਿਜਣ ਬੋਹਾ

ਉਸ ਦਾ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਵਿਆਹਿਆ- ਵਰ੍ਹਿਆ ਪੁੱਤਰ ਸੰਸਕਾਰਗਤ ਰੁਤੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਆਖਦਾ ਹੈ, 'ਮਾਂ, ਤੂੰ ਗੁਰਮੇਲ ਅੱਕਲ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲੈ... ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪੋ ਮਨਾਂ ਲਵਾਂਗਾ।' ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਹਕੀਕਤ' ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਨਵੇਂ ਵਿਸਥਾਰ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗਿਣਤਿਆਂ ਦੇ ਬਣ ਸਕਦੇ ਨਵੇਂ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੋਨੋਡਾ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਜੰਮੇ-ਪਲੇ ਹੋਏ ਕਾਰਨ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲਾ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੀ ਵਿਧਵਾ ਮਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਦੋਸਤ ਸ਼ਿਵਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਰੀਰਕ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਹਿਜ ਵਰਤਾਰੇ ਵਜੋਂ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨਸੀ ਗਿਣਤਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰਬੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਨਜ਼ਰੀ ਵਿਚਲਾ ਫਰਕ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਪਾਤਕ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਤੇ ਅੱਕਲ ਸ਼ਿਵਰਾ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਸੰਬੰਧ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਖੁਨ ਦੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਇਹ ਅੱਕਲ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਅਸਲ ਪਿਤਾ ਹੈ। ਅਨੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਕਥਾਨਕ ਪੂਰਬੀ ਧਰਾਤਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਅਜੇ ਵੀ ਜੀਵਨ ਦਾ

ਅਪਵਾਦ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਗੱਲ ਪੱਛਮੀ ਧਰਾਤਲ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਹਿਜ ਯਥਾਰਥ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਓ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪਈ ਗਲਵੱਕੜੀ ਪੱਛਮੀ ਸੋਚ ਵਿਚਲੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਪਣ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਤੋਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵੀ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਝਾਂਜਰਾਂ ਦਾ ਜੋੜ' ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਟੁੱਟਣ ਤੇ ਉਸਰਦੇ ਘਰ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਮਨੋਵਿਗਮਾਨਕ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਾਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦੂਰ ਤਾਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪਾਤਕ ਆਸ਼ਾ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਮਿਕ ਆਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਧੋਤ ਪੁੱਤਰ ਦੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਦਫਤਰ ਦੀ ਕੁਲੀਗ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਝਾਂਜਰਾ ਦਾ ਜੋੜਾ ਇਸ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੁਲੀਗ ਗੀਤਾ ਨਾਲ ਫੋਟੋ 'ਤੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਅਜੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਲਗਾਅ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਮੁੱਖ ਕਦਮ ਫਿਰ ਘਰ ਵੱਲ ਪਰਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਝਾਂਜਰਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਜੋੜਾ ਗੁਣ ਘਰ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਬਜਾਇ ਜੋੜਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਓਗਲਿਆਂ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ' ਵੀ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੀ ਹੀ ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਪਾਤਕ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਗੁੱਸੇਖੋਰ ਤੇ ਹੈਕੜੀ ਸੁਝਾਅ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਤੇ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਪਤੀ ਦਾ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਤੜਪਤੀ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਾਣਕਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਨਾਲ ਵੀ ਸਰੀਰਕ ਨੇੜਤਾ ਬਣਾ

ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਓਹਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਰਜੀਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ-ਆਪ ਸੌਂਪਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਤੀਬਰ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਮਿਸ਼ਾਹਿਤੀ ਦੌਰ ਦੀ ਦੌੜੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਫਾਵੀ ਸਮਰੱਥਾ ਘਟਣ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਓਹਲਿਆਂ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ ਵੇਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਸ਼ਿਸ਼ਾ ਹੀ ਵੱਧ ਹੱਫ਼ਤਾਸਾਰ ਤੇ ਟਿਕਾਉ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸੁਰਿਦਰ ਨੀਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਟੋਫੀਆਂ ਦਾ ਹਾਰ' ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚਲੇ ਉਸ ਉਲਾਰਪਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਪਰਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚਲਾ ਤਵਾਜਨ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਤਰ ਵਿਚਲਾ ਉਲਾਰਪਣ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਧੀ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਕੁਝ ਲੋਕ ਧੀ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇ ਕੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸਮਤੋਲ ਵਿਗਾੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਉਲਾਰ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪਾਤਕ ਰਾਣੀ ਧੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜੀ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਾਸੂਮ ਪੁੱਤਰ ਸੰਜਮ ਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਵਿਚ ਸੰਜਮ ਦੀ ਦਾਦੀ ਆਪਣੀ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਧੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੁਝਾਅ ਪ੍ਰਤੀ ਏਨੀ ਉਲਾਰ ਸੋਚ ਰੱਖਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਜਮ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਰਜੁਨ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੀਣਭਾਵਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਬੂ ਵਿਆਕੜੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਮਤਰੀ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਤਰ ਵਿਚਲਾ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਦਲੇਰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਉਹ ਅਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਧੀ ਜਾਂ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਬਜਾਇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜੀ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭਾਵਪੂਰਤ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਜਤਿਦਰ ਗਾਂਧ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਉਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਸੁਰਜ' ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਖ਼ਬਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਾਨਵਤਾ ਤੇ ਅਕਸਰ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋਇਆ ਵੇਖਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਤ ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਿਣ ਕਰਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੀ ਮਾਨਵੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਮੁਹਿੱਛਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ। ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕਾਰ ਪਾਤਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ

● ਬਾਕੀ ਆਖਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ

ਧਰਤੀ ਦੀ ਕੱਬੜੀ

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾਉ ਪੰਨੇ-144, ਮੁੱਲ-250 ਰੁਪਏ ਤਰਲੋਚਨ ਪਬਲਿਸ਼ਨਜ਼ ਕਵਿਤਾ ਵਕਤ ਦੇ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਸ਼ਕਦੀ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੋਣਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਤ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਆਹੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਸੁਰਜ, ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਸੁਹਾਵਣੀ ਦੁਨੀਆ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਸਿਰਾ ਹੈ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾਉ ਅੱਜ ਤੱਕ 'ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜ ਦੀ ਥਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਕੇਤਕ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਗਿਣਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਰੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੱਟੜਤਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਹੰਕਾਰੇ ਤੁਫ਼ਾਨਾਂ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਜਾਣ ਦਾ ਸਿੱਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਕਟ ਮਹਿਸੂਸ ਦੀ ਥਾਂ ਫੜਨ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਾਨਵਤਾ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰ ਉਸ ਦੇ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ ਦੀ ਥਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਹਿਕ ਨਾਲ ਮੱਧ ਪਾਲਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪੀ ਥੋਲੀ ਦਾ ਉਹ ਲਾਭਣਾ ਸਪੁਰ ਹੈ। "ਧਰਤੀ ਦੀ ਕੱਬੜੀ" ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਦੀਆਂ 76 ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ। ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਪਤਨ ਬਣ ਰਹੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। "ਧਰਤੀ ਦੀ ਕੱਬੜੀ" ਅਮਨ-ਸਾਂਝੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੀ ਪਰਵਾਸ ਹੈ। ਕਵੀ ਬਸਦ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ, ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ, ਗਿਣਤਿਆਂ ਲਈ ਮਨੋਹਰ ਪੁਲ ਅਤੇ ਬਹੁਮ ਪ੍ਰਮ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਅਮਨ ਬਸਦ ਸੁਣਾਇਆ ਸਰਵਥਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਰੇ ਫੁੱਲ, ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਵਿਹੜੇ, ਹੱਸਦੇ ਬੱਚੇ ਉਸ ਦੇ ਮਸਤਕ ਦਾ ਭਾਗ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰਕ ਆਪ-ਪਾਪੀ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚ ਰਹੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਰਪੂਰ ਅਹਿਸਾਸ ਮੁਰਤੀਮਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ- ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਕਸਬੇ ਖਾਤਰ ਪਾਤਕ ਸਿੱਕਦੀ ਫੋਨਾਂ ਕੁਝੀਆਂ ਕੀ ਕਲਿੰਗਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਬਣਨਾ ਜੋ ਮਮਤਾ ਹੀ ਇਥੇ ਮੋਈ ਕਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਿੱਜ ਦੀ ਥਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ

ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਪਤਨ ਬਣ ਰਹੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦੀ ਪੁਸਤਕ

ਤੁਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੁਆਰਥਾਂ ਦੀ ਬੇਦੁਦਗੀ ਤੇ ਇਕਲਾਪੇ ਦੀ ਥਾਂ ਆਲੀਸੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਮਨੁੱਖੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਸਦਾਂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਚਾਨਣ ਦੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ

ਕਮੀਆਂ ਤਲਾਸ਼ਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਦੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ। ਦਾਉ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਗਿਣਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੀ ਮਹਿਕ ਕੇ ਕਈਆਂ ਬਣਨ, ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਰਾਹੀ ਬਣਨ, ਬਿਬਕ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਗੀਤ ਲਿਖਣ, ਉਛੜੇ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਅੱਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ, ਸੰਦਲੀ ਪੁੱਠ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਰਨ ਬਣਨ ਅਤੇ ਮਿੱਠੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵੰਡਣ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਵੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਮਾਣਮੱਤਾ ਅਮਰ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਪੁੰਦ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਦੀਵੇ ਜਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੀਵਾ ਬਲੇ ਤਾਂ ਘਰ ਜਗਦਾ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਬਲੇ ਤਾਂ ਘਰ ਹੱਸਦਾ (ਸਫਾ 74) ਦਾਉ ਤਲਵਾਰਾਂ, ਤਿਸ਼ੂਲਾਂ ਤੇ ਡਾਗਾਂ ਦੇ ਜੰਗਲੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਦਾ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਮੀ ਉਸ ਦੇ ਦੌੜ ਗੁਪ ਦੇ ਤੌਰ ਪੀਣੇ ਤੁਫ਼ਾਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਆਮਾਵਸ ਨੂੰ ਮਾਨਵਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਕੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਅਤੇ ਅਨੋਕਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਬਚਾਉਣ ਨੂੰ ਪਰਮ ਧਰਮ ਵਜੋਂ ਨਿਵਾਜ਼ਦਾ ਹੈ। ਦਾਉ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਦੋਹ ਅਕਰਸ਼ਣ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪੀਘਾ ਦੂਟਦੀਆਂ ਹੱਸਮੁੱਖ ਪੰਜਾਬਦਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਚਿਹਰੇ ਹਨ, ਕਿੱਕਲੀ ਦੀਆਂ ਹੋਣਕਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਨਾਰੀ ਦੇ ਮਾਂ ਰੂਪ ਦੀ ਠੰਢੀ ਛਾਂ ਦਾ ਘਰ ਨੂੰ ਸਿਰਜਣ ਅਤੇ ਸੁਪਨੇ ਕੱਟਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਿੰਬ ਮੁਰਤੀਮਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। "ਧਰਤੀ ਦੀ ਕੱਬੜੀ" ਵਿੱਚ ਬਥਪਨ ਦੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ, ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਫਿਕਰ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਅਮਨ ਲਈ ਦੁਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ ਵਿੱਚ ਚੋਣਨਾ ਦਾ ਚਾਨਣ, ਗਿਣਤਿਆਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ, ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਆਰਤੀ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਮੋਹ ਭਰੀ ਸੰਦਲੀ ਸਵੇਂ ਦੀ ਤੀਬਰ ਉਤੀਕ ਹੈ। ਸੁਰਜ ਚਾਨਣ ਵੰਡਦਾ ਪੰਛੇ ਲੱਗਿਆ ਜੰਗ ਰੋਣ ਆਖਦੀ ਨਰ੍ਹ ਨੂੰ, ਆਖਰ ਤੂੰ ਜਾਣਾ ਭੱਜ

ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੁਰਾਲੀ

ਸੰਗਰਾਮ ਕਰਦੀ ਕਦੇ ਹਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ "ਕਵਿਤਾ ਆਲਮ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਲੈਣ ਦਾ ਕਰਤਾਰੀ ਹੁਨਰ ਹੈ" ਤੇ "ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਵਰਨਮਾਲਾ" ਅਤੇ "ਉਦਾਸੀਆਂ ਲਈ ਗਾਉਂਦੀ ਰਬਾਬ ਹੈ।" ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾਉ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਗਿਣਤਿਆਂ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਬੇਚੈਨੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਪੱਛੂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੰਦਲੀ ਸਵੇਰ, ਗੁਮਕੀ ਹਵਾ ਅਤੇ ਅੱਬਰ ਵਾਂਗ ਸਭ ਲਈ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਸ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਕੂਨ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਾਉ ਨੇ ਵਰਤਮਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਨਿਖਾਰ, ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਿਬਕ ਵੀ ਇੱਥੋਂ ਭੱਜ ਨਾ ਜਾਵਣ ਪੰਛੀ ਕਿਧਰੇ ਉੱਡ ਨਾ ਜਾਵਣ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਉੱਗਣ ਹੁੱਲ ਨਾ ਕੋਈ ਸੁੱਝਣ ਨੇੜਾ ਲੱਭੀ ਕਿਹਾ ਰਾਜ ਖੇਡੀਆਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾਏ ਪੰਜਾਬ (ਸਫਾ 44-45) ਦਾਉ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਾ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਜੋਂ ਦੇਖਦਾ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਭੇਦਭਾਵ, "ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਗਵੇਂ ਚਿੱਟੇ" ਤੱਕ ਤੁਲਸੀ ਪੁੱਤਰਤਾ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਖੋਜਤਾ ਅਤੇ ਚੋਣਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਰਮ ਜਾਂ ਫਿਰਕੇ ਵਿੱਚ

ਸੁਪਨੇ ਜੋ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਆਸਾਂ ਦੇ ਦੀਵਿਆਂ ਲਈ ਬੱਤੀ ਜੋ ਸਹਿਕ ਰਹੀ ਸੁਝਾਂ ਦਾ ਤੋਲ ਭਰੀ ਰੂਹਾਂ ਰੰਗ ਰੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਮਾਝੀ ਲਈ ਡੋਲਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਲਈ ਚੰਪੂ ਬਣ ਸਾਥ ਦਈਂ। (ਸਫਾ 63) ਦਾਉ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਪੂਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ: 'ਕੱਜਕਾਂ ਅਤੇ ਕਟਕਾਂ ਨੂੰ, ਸਾਂਝਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪੈ ਗਿਆ ਝਮੇਲਾ ਏ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ, ਹੁਣ ਬੋਰਾ ਖਾਂਦਾ ਏ ਨਸਿਆਂ ਦਾ ਰਾਹ ਬੱਲਿਆ, ਸਿਵਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਏ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ 'ਤੇ, ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਸਾਇਆ ਏ ਆਗੇ ਦੇ ਦਿੱਠਿਆਂ 'ਤੇ, ਹਰ ਰੁੱਖ ਘਬਰਾਇਆ ਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਬਾਂ ਨੂੰ ਤਰਵਾਰੀਆਂ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਨਾਨਕ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾ ਖੰਡ ਕੀਤਾ (ਸਫਾ 65) ਕੁਦਰਤ ਅੰਦਰਲੀ ਵਿਸ਼ਮਲੀ ਖੁਸ਼ਬੂਰਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅੰਦਰ ਛੁਪੇ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਦਾਉ ਦੀ ਰੂਹ ਸਰਸਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਹੋਣੀ 'ਤੇ ਰੋਂਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਖਿਲਾਫ ਉਹ ਹਿੱਕ ਤਾਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਆਜ਼ਬੋ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ) ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਭੋਮਰਾ ਪੰਨੇ-214, ਮੁੱਲ-499 ਰੁਪਏ ਚੋਣਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਨਿਆਜ਼ਬੋ' ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਭੋਮਰਾ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਰੇਗਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਰੁੱਸਾ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿੱਚ ਯਥਾਰਥ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਦੀ ਤੀਜੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਚੋਣਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਖੰਡਾਂ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਧਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਣ ਧਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਅ ਸਾਹਿਤਿਪ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 92 ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਕਵਿਤਰੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਡਾ. ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾਲਾ ਮਨਦੀਪ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਦੇਵੀ ਵਰਮਾ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਕ ਮਨਦੀਪ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਪਸ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ। 'ਨਿਆਜ਼ਬੋ' ਵੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਨਿਆਜ਼ਬੋ ਗੁਣਕਾਰੀ ਤੇ ਮਹਿਕਦਾਰ ਬੁਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਗੁਣਕਾਰੀ ਤੇ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮਹਿਕ ਨਾਲ ਸਰਸਾਰ ਹਨ। ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਕ ਭੋਮਰਾ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ-ਇਹਨਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗਿਣਤਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ 'ਜੋਸ਼ੀ ਨਦੀ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਚਾਅ ਇਹ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦੋਰ ਨੂੰ ਉਕਰਾ ਖਖਸਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਜਗਤ ਦੀ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਡਾ. ਆਮਾਤ ਹਮਰਾਹੀ ਦੀ ਬੇਨੀ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਭੋਮਰਾ ਦੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਜੀ ਆਇਆ। ਕਵਿਤਰੀ ਪਾਠਕਾਂ

ਪੁਸਤਕ ਗੀਵਿਊ

ਦੇ ਹੁਗਾਰੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਰਹੋਗੇ। —ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਰੁੱਤ ਕੱਚੜ

(ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਿਹ) ਬਲਜੀਤ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁੱਲ : 170 ਰੁਪਏ, ਪੰਨੇ : 120, ਪੱਧਰ ਬੈਕ ਸਪਤਰਿਸ਼ੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰੁੱਤ ਕੱਚੜ, ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ 100 ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਹਨ। ਹਰ ਗ਼ਜ਼ਲ ਮਿਆਰੀ ਅਤੇ ਕਲਾਤਮਿਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਕਲਾ ਅਤੇ ਫਨ ਉਪਰ ਪੂਰਾ ਉੱਤਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਅਤੇ ਕਲਾ ਦੇ ਪੱਧ ਤੋਂ ਇਹ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਸੋਧਨ ਹਨ। ਚੰਦਵੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦੇ ਇਹ ਵਾਕ, ਸੱਚ-ਸੁੱਚ ਅੱਜ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਘਰ ਅੰਦਰ, ਬੇਦੇ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਮੰਡੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਬੰਦ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਜੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਡਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਵਿਦੇਹ ਕੋਲੋਂ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਸਿਸਟਮ ਗੱਦੇ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ ਅਬਵਾ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਵੀ ਹੈ, 20 ਪੰਨੇ ਉੱਤੇ ਇਸ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ: - ਲੀਰੋ-ਲੀਰੋ ਹੋ ਗਇਆ ਦਾਮਨ, ਕਿੱਦਾਂ ਟਾਕੀ ਟੈਲੀ ਲਾਵਾਂ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗ ਸਿਆਸਤ ਕੀਤੀ ਉਹ ਨੇ ਬੇਠੇ ਮਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੂਠ, ਕੁਝ ਉਹ ਬੋਲ ਕੇ ਪਾਉਂਦੇ ਪਠਦੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਉੱਤੇ। ਪੰਨਾ 26 29 ਪੰਨੇ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ ਸੁਣੋ :- ਬਰਫ ਸਾਰੀ ਖੁਰ ਗਈ, ਪਾਣੀ ਸਾਰਾ ਵਧ ਗਿਆ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਉਹ ਫਿਰ ਪਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਅੱਟਲ ਅਤੇ ਬੋਧਕ ਹਨ। ਕੀ ਆਖੰਗੇ, ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜੋ ਲੁਭਣ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਹਦ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਰੋਣਕ ਤੇ ਰੋਗਤ ਜਾਂਦੀ ਹੋ। ਪੰਨਾ 37 39 ਪੰਨੇ ਦਾ ਇਹ ਗ਼ਜ਼ਲ ਕਮਾਲ ਦਾ ਹੈ, ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਦੀ, ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਨਾ ਪੈਣਾ ਸਿਤਮ ਸਹਿਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬੰਦਾ, ਬੋਲਦਾ, ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਕਾਰਤੋਂ।

ਨਾ-ਫਰਮਾਨ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ

(ਮੋਹੇ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ) ਪ੍ਰੀਤਕੜ ਸਾਹਨੀ, ਅਨੁ. : ਜਗਵਿੰਦਰ ਜਥਾ ਪੰਨੇ: 240, ਮੁੱਲ :495 ਰੁਪਏ ਚੋਣਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਨਾ-ਫਰਮਾਨ' ਪ੍ਰੀਤਕੜ ਸਾਹਨੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸਵਰਗੀ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਮੁੱਖ-ਬੰਦ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰ ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਜਗਵਿੰਦਰ ਜਥਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਅਤੇ ਓਮ ਪੁਰੀ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਚਿੰਨੀਆਂ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁੱਗ ਦੇ ਸਿਰਜਕ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿਦਕਵਾਨ ਹੋਣ ਲਈ ਜਾਣੇ ਗਏ, ਉਹ ਇਕ ਨ

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ

ਮੋਹਾਲੀ : ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਦਫ਼ਤਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਭਾਸ਼ਾ ਅਫ਼ਸਰ, ਸਾਹਿਤਥਾਣਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵੱਲੋਂ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਉੱਘੇ ਗ਼ਜ਼ਲਗੋ ਸਿਰੀ ਰਾਮ ਅਰਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਉੱਘੇ ਸ਼ਾਇਰ ਰਮਨ ਸੰਧੂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਵਿਤਾ-ਪਾਠ ਲਈ ਗੁਰਨਾਮ ਕੰਵਰ, ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਨੀਲਮ ਨਾਰੰਗ, ਸੁਰਜੀਤ ਸੁਮਨ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਮੁਹਾਲੀ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਠੀਨੌਰ, ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ, ਪਰਮਜੀਤ ਪੁਰਮ, ਮਨਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਬਾਵਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਤਿਉਣਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਮਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਪੰਜ ਅਫ਼ਸਰ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨਾਂ, ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ 'ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ' ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਸਮੂਹ ਰਾਜਗੀਰ ਵੱਲੋਂ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਸਿਰੀ ਰਾਮ ਅਰਜ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਖਨਵਾਨ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਭਾਸ਼ਾ ਅਫ਼ਸਰ, ਮੋਹਾਲੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੁਬਾਨ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਰਮਨ ਸੰਧੂ ਵੱਲੋਂ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ 'ਮੇਰੀ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਖ਼ਬਾ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਝਿਕਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ' ਅਤੇ 'ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਨੂੰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਤੋਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ' ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਸਮੂਹ ਅਦੀਬਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਗੁਰਨਾਮ ਕੰਵਰ ਵੱਲੋਂ 'ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਵੀ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਦਾ', ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 'ਉਝ ਤਾਂ ਘਰ ਬਣਾਵਣ ਖ਼ਾਤਰ ਕੀ ਤੋਂ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਬੰਦਾ' ਅਤੇ 'ਸ਼ਾਇਰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ', ਸੁਰਜੀਤ ਸੁਮਨ ਵੱਲੋਂ 'ਮਨੀ ਜੋ ਜੀਮੀਆਂ ਕਾਈਆਂ ਹੋਵਣ', ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਮੁਹਾਲੀ ਵੱਲੋਂ 'ਯਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬਹਾਰ ਹੋਵਣ', ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 'ਉੱਚਾ ਉੱਡ ਕੇ ਵੀ ਕਦ ਰੋਈ ਉੱਚਾ ਹੋਇਆ', ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਠੀਨੌਰ, ਪਿਆਨ ਸਿੰਘ ਧਾਰਲੋਂ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੰਨਾ, ਪ੍ਰ. ਗੁਰਜੰਧ ਕੌਰ ਅਤੇ ਜਗਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੋਗ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਮੌਕੇ ਗਗਿਮਾ ਗੁਮਰੀ, ਗੁਰਮੇਵ ਸਿੰਘ, ਤੇਜਿੰਦਰਪਾਲ ਕੌਰ, ਨਿਮਰਤਾਜੀਤ ਕੌਰ, ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਕਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਪੰਲਵੀ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸੈਣੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਪਨੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਦੂਸਰਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ

ਪਾਤਰਾਂ-ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਪਾਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੂਜਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਬੱਤਰਾ ਅਕੈਡਮੀ ਪਾਤਰਾਂ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਮੀਤ ਸਕਰਦੀ, ਦਲਬਾਰ ਸਿੰਘ ਚੰਨਾ ਸੇਖਵਾਂ, ਜੋਗ ਸਿੰਘ ਫੱਟਣ ਨੇ ਸ਼ੁਮਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਬਹਿਸ ਹੋਈ। ਉਪਰੰਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਬਾਸ ਸਿੰਘ ਮਹਿਲੀਆ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਰਸੇਮ ਖਾਸਪੁਰੀ, ਜਨਰਲ ਸੁਰਜੀਤ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੰਨਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਚਰਨ ਚੰਦੂ, ਮੀਤ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਰਮਲਾ ਗਰਗ ਪਟਿਆਲਾ, ਸਕੱਤਰ ਕੁਲਵੰਤ ਰਿਖੀ, ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ ਜਤਿਨ ਬੱਤਰਾ, ਪ੍ਰਿੰਸ ਸਕੱਤਰ ਬਲਬੀਰ ਚਿੱਲੋਂ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਨੀਤਾ ਅਰੋੜਾ, ਭੁਪਿੰਦਰਜੀਤ ਮੋਲਵੀਵਾਲਾ, ਹਰਪਾਲ ਸਨੌਰੀ ਘੰਗਾ, ਰਾਮਵਲ ਰਾਜਲਹੜੀ, ਮਨਿੰਦਰ ਕਾਫ਼ਰ ਅਤੇ ਰਵੀ ਘੰਗਾ ਨੂੰ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਲੱਖੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੁਮਣ, ਜੰਗੀ ਘੰਗਰੋਲੀ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੁੰਮ ਸਿੰਘ ਮੋਲਵੀਵਾਲਾ, ਸੁਭਾਸ਼ ਘੰਗਾ, ਸਤਗੁਰ ਸਿੰਘ ਘੁਮਣ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਮਿੱਠ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਤਰਸੇਮ ਖਾਸਪੁਰੀ ਨੇ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ।

—ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਬਟਵਾਲਾ

ਸਮਕਾਲ

ਆਲੋਚਨਾ : ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਰੈਡਰਡ ਜਰਨਲ 'ਆਲੋਚਨਾ'-262, ਅਪ੍ਰੈਲ, 2024 ਅੰਕ 'ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ' ਛਪ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਟੀਮ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਕ ਹੈ। ਮੁੱਢਲੇ ਸ਼ਬਦ 'ਚ ਅਕਾਡਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੰਮੇ ਲੰਮੇ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦੇ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦਿਆਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਗਾਰਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਗਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਮਹਿਜ਼ ਰੇਜ਼ਗਾਰ ਪਾਪੜੀ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਿੱਤਾ ਸ਼ੱਕ ਅਹਿਮ ਸਰੋਕਾਰ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਸਿੱਖਿਆ ਇਕ ਬਿਹਤਰੀਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵੀ ਹੈ।" ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਹੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਕਿ 'ਸਮਕਾਲ ਬਦਲਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼' ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਭਾਸ਼ਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਪੇਪਰਾਂ ਨੂੰ 'ਆਲੋਚਨਾ' 'ਚ ਛਾਪਿਆ ਜਾਵੇ।"

ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ 11 ਖੋਜ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੰਮੇ ਖੋਜ ਪੇਪਰ 'ਚ 'ਬਦਲਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਸਮਕਾਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ' 'ਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਅਛੂਤੇ ਨੁਕਤੇ ਉਭਾਰੇ ਹਨ। ਉਪਰੰਤ 'ਪੰਜਾਬੀ, ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੱਤਾ-ਸਿਆਸਤ' (ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ), 'ਉਪਰੰਗੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ' (ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡਾ.)', 'ਸਰਵ-ਭਾਸ਼ੀ ਮਹਾਂਯਾਤਰ: ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਮਸ਼ੀਨ ਭਾਸ਼ਾ ਨਿਰਮਾਣ' (ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਣ), 'ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ: ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ' (ਡਾ. ਸੀ. ਪੀ. ਕੋਬਿਜ), 'ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ' (ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ), 'ਪਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ' (ਪ੍ਰ. ਨਵਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੱਗਲ), 'ਬਦਲਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਸਾਰਥਕਤਾ' (ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਣ), 'ਬਦਲਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼' 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਨਿਰਮਾਣਕਾਰੀ' (ਡਾ. ਜੋਗ ਸਿੰਘ), 'ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ' (ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ), 'ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਭਾਸ਼ਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ: ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ' (ਡਾ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਕੌਰ) ਆਦਿ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ, ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ। ਡਿਜੀਟਲ ਅਤੇ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰਚੇ ਦੇ ਨੰ: 228, ਮੁੱਲ: 200 ਰੁਪਏ, ਸੰਪਾਦਕ: ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ: ਡਾ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਹੌਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਮੁਬਾਇਲ: 70099-66188

ਸਮਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ: ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

'ਸਮਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ' ਦਾ ਜੁਲਾਈ-ਸਤੰਬਰ, 2024 ਅੰਕ-117 ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸਮੱਗਰੀ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕੀ 'ਚ ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ, 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲਿਪੀ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਤੇ ਸੱਜੇ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਦਾਚਾਰਕ ਕਰਦੀ-ਕੀਮਤਾਂ, ਉੱਚ ਵਰਤਾਰ ਵਾਲੇ ਸਲੂਕ-ਸਲੀਕੇ ਜ਼ਰੀਏ ਬੇਹਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।' ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸ ਨਾਵਲਕਾਰ ਰਾਬਰਟ ਜੇਮਸ ਵਾਲਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨਾਵਲ 'ਚ ਬ੍ਰਿਜਮ ਆਂਡ ਮੋਡੀਸਟ ਕਾਉਂਟੀ' ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਆਖਿਆ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦੁੱਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਪਰਮਜੀਤ ਚੌਹਾਣ ਹਰਾਂ 'ਗੈਸ ਚੈਂਬਰ' ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਤਾਦਿਅਿਕ ਬੋਰਵਸਕੀ ਦੇ ਸੰਸਮਰਣ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਧੀ ਦੇਖੇ ਵਾਕਿਆਤ ਲਿਖੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੋਟੇ ਖੜੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਏਕਾੰਕ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਕੁੰਭਰ, ਲੀਲਾਪਰ ਜਗੁੜੀ ਦੀਆਂ ਯੋਗਸਵਰ ਕੋਰ ਵੱਲੋਂ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ। 'ਇੰਡੀਆ' (ਵਿਕਤਰ ਅਸਤਾਵਿਏਵ, ਰੂਸੀ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ), 'ਪਿਆਰ ਦੇ ਬੰਦੀ' (ਕਨੁਤ ਕਾਮਰਸਨ, ਨਾਰਵੇ, ਅਨੁ. ਸੋਮਾ ਸਬਲੋਕ), 'ਦਸਤੂਰੀ' (ਅੰਬਕ ਸਕਸੈਨਾ, ਹਿੰਦੀ, ਅਨੁ. ਨਵਜੋਗੀਤ ਸਿੰਘ), 'ਬਲੂ ਬੁਆਇ' (ਗੁਲਾਮ ਉਲ-ਸਕਨੋਨ ਨਕਵੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ, ਅਨੁ. ਡਾ. ਨਰੋੜ) ਆਦਿ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਰਚੇ ਦਾ ਹਾਸਲ ਹਨ। ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਾਲਾ ਦੁੱਧ (ਰਵਿੰਦਰ ਰੁਪਾਲ) ਤੇ ਘਰ (ਸਿਮਰਨ ਪਾਲੀਵਾਲ) ਵੀ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਉਪਰੰਤ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ, ਜਿੰਦਰ ਤੇ ਨਿਰਜਨ ਸਿੰਘ ਸੋਲਾਨੀ ਦੇ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ ਅੰਬ ਵੀ ਛਪੇ ਹਨ। ਦਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦਾ 'ਫ਼ਹਾਰ' ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਲੇਖ ਹੈ। ਪਰਤੀ ਪੰਜ ਦਰਿਆਈ, ਰਾਗ, ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਮਦਰ ਆਫ਼ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਤੇ ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਤਰਕ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਪਰਖ ਪੜਚੋਲ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਸ਼ਾ, ਮਨਜੀਤ ਪੁਰੀ ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਇਦਰੀਸੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਚਿੰਨੀਆਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਛਪੀ ਹੈ। ਪਰਚਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਧੇ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਸਮੱਗਰੀ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰਚੇ ਦੇ ਨੰ: 168, ਮੁੱਲ: 60 ਰੁਪਏ, ਸੰਪਾਦਕ: ਸੰਪਾਦਕ: ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, 10 ਰਾਊਜ਼ ਐਵੇਨਿਊ, ਇੰਸਟੀਚਿਊਟਲ ਏਗੇਂਸਾ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-2, ਮੁਬਾਇਲ: 93505-48100

ਕਹਾਣੀ ਪਾਰਾ: ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਸੰਕਟ 'ਤੇ ਚਰਚਾ

'ਕਹਾਣੀ ਪਾਰਾ'-74 ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਾਰ ਐਨ ਸੀ ਈ ਆਰ ਟੀ ਦੇ ਸਿਲੇਬਜ਼ਾਂ ਦੇ ਭਗਵੰਕਰਨ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕੀ, 'ਪਿੱਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਐਨਸੀਐਮਏਟੀ ਦੇ ਸਿਲੇਬਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਏ ਤਾਂ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਸਲ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਹ ਬੜੀ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਸੱਚ ਨੂੰ ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਸੁੱਟਣ ਤੇ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਏ।' ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ 'ਗੋਲਡਨ ਦਾ ਸੰਕਟ' ਤੇ 30 ਪੰਨੇ ਦਾ ਅੰਕੜੀ ਛਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਮਾ, ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਬਲੀਨੀਤ ਤੇ ਭਗਵੰਤ ਰਸੂਲਪੁਰੀ (ਸੁਤਰਧਾਰ) ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਗੋਲਡੀ ਵਿੱਚ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਆਲੋਚਨਾ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਵਾਰ ਸੱਤ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ 'ਕਿਸਮੀਸ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵਿਆਹ' ਵੀ ਛਪੀ ਹੈ। ਜਨ ਬੋਧ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 32 ਪੰਨੇ ਦਾ ਲੇਖ 'ਬੱਚਾਂ ਦੇ ਜਨਨਿਵਸਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਰਨ' ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲੁਣਦਾਨੀ (ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ), ਮੈਨੂੰ ਬੇਦਾ ਅੱਸਦੇ (ਨਿਰਜਨ ਸਿੰਘ), ਬਲੈਕ ਆਈਸ (ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਰਾਣਾ), ਅਦਰਲੇ ਯੁੱਧ (ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚੌਹਾਣ), ਜੁਝਾਰ (ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ), ਲੱਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫੜੀਆਂ (ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ), ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? (ਅੱਚ ਅੱਸ ਡਿੱਪਲ) ਤੇ ਪਤੇਰੇ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਿਰਦੋਸ਼ ਦੋਸਤਦੋਸਤਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਕਿਸਮੀਸ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵਿਆਹ' ਵੀ ਛਪੀ ਹੈ। ਜਨ ਬੋਧ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 32 ਪੰਨੇ ਦਾ ਲੇਖ 'ਬੱਚਾਂ ਦੇ ਜਨਨਿਵਸਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਰਨ' ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲੁਣਦਾਨੀ (ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ), ਮੈਨੂੰ ਬੇਦਾ ਅੱਸਦੇ (ਨਿਰਜਨ ਸਿੰਘ), ਬਲੈਕ ਆਈਸ (ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਰਾਣਾ), ਅਦਰਲੇ ਯੁੱਧ (ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚੌਹਾਣ), ਜੁਝਾਰ (ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ), ਲੱਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫੜੀਆਂ (ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ), ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? (ਅੱਚ ਅੱਸ ਡਿੱਪਲ) ਤੇ ਪਤੇਰੇ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਿਰਦੋਸ਼ ਦੋਸਤਦੋਸਤਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਕਿਸਮੀਸ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵਿਆਹ' ਵੀ ਛਪੀ ਹੈ। ਜਨ ਬੋਧ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 32 ਪੰਨੇ ਦਾ ਲੇਖ 'ਬੱਚਾਂ ਦੇ ਜਨਨਿਵਸਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਰਨ' ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲੁਣਦਾਨੀ (ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ), ਮੈਨੂੰ ਬੇਦਾ ਅੱਸਦੇ (ਨਿਰਜਨ ਸਿੰਘ), ਬਲੈਕ ਆਈਸ (ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਰਾਣਾ), ਅਦਰਲੇ ਯੁੱਧ (ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚੌਹਾਣ), ਜੁਝਾਰ (ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ), ਲੱਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫੜੀਆਂ (ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ), ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? (ਅੱਚ ਅੱਸ ਡਿੱਪਲ) ਤੇ ਪਤੇਰੇ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਿਰਦੋਸ਼ ਦੋਸਤਦੋਸਤਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਕਿਸਮੀਸ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵਿਆਹ' ਵੀ ਛਪੀ ਹੈ। ਜਨ ਬੋਧ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 32 ਪੰਨੇ ਦਾ ਲੇਖ 'ਬੱਚਾਂ ਦੇ ਜਨਨਿਵਸਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਰਨ' ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲੁਣਦਾਨੀ (ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ), ਮੈਨੂੰ ਬੇਦਾ ਅੱਸਦੇ (ਨਿਰਜਨ ਸਿੰਘ), ਬਲੈਕ ਆਈਸ (ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਰਾਣਾ), ਅਦਰਲੇ ਯੁੱਧ (ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚੌਹਾਣ), ਜੁਝਾਰ (ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ), ਲੱਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫੜੀਆਂ (ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ), ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? (ਅੱਚ ਅੱਸ ਡਿੱਪਲ) ਤੇ ਪਤੇਰੇ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਿਰਦੋਸ਼ ਦੋਸਤਦੋਸਤਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਕਿਸਮੀਸ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵਿਆਹ' ਵੀ ਛਪੀ ਹੈ। ਜਨ ਬੋਧ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 32 ਪੰਨੇ ਦਾ ਲੇਖ 'ਬੱਚਾਂ ਦੇ ਜਨਨਿਵਸਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਰਨ' ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲੁਣਦਾਨੀ (ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ), ਮੈਨੂੰ ਬੇਦਾ ਅੱਸਦੇ (ਨਿਰਜਨ ਸਿੰਘ), ਬਲੈਕ ਆਈਸ (ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਰਾਣਾ), ਅਦਰਲੇ ਯੁੱਧ (ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚੌਹਾਣ), ਜੁਝਾਰ (ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ), ਲੱਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫੜੀਆਂ (ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ), ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? (ਅੱਚ ਅੱਸ ਡਿੱਪਲ) ਤੇ ਪਤੇਰੇ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਿਰਦੋਸ਼ ਦੋਸਤਦੋਸਤਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਕਿਸਮੀਸ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵਿਆਹ' ਵੀ ਛਪੀ ਹੈ। ਜਨ ਬੋਧ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 32 ਪੰਨੇ ਦਾ ਲੇਖ 'ਬੱਚਾਂ ਦੇ ਜਨਨਿਵਸਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਰਨ' ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲੁਣਦਾਨੀ (ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ), ਮੈਨੂੰ ਬੇਦਾ ਅੱਸਦੇ (ਨਿਰਜਨ ਸਿੰਘ), ਬਲੈਕ ਆਈਸ (ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਰਾਣਾ), ਅਦਰਲੇ ਯੁੱਧ (ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚੌਹਾਣ), ਜੁਝਾਰ (ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ), ਲੱਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫੜੀਆਂ (ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ), ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? (ਅੱਚ ਅੱਸ ਡਿੱਪਲ) ਤੇ ਪਤੇਰੇ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਿਰਦੋਸ਼ ਦੋਸਤਦੋਸਤਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਕਿਸਮੀਸ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵਿਆਹ' ਵੀ ਛਪੀ ਹੈ। ਜਨ ਬੋਧ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 32 ਪੰਨੇ ਦਾ ਲੇਖ 'ਬੱਚਾਂ ਦੇ ਜਨਨਿਵਸਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਰਨ' ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲੁਣਦਾਨੀ (ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ), ਮੈਨੂੰ ਬੇਦਾ ਅੱਸਦੇ (ਨਿਰਜਨ ਸਿੰਘ), ਬਲੈਕ ਆਈਸ (ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਰਾਣਾ), ਅਦਰਲੇ ਯੁੱਧ (ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚੌਹਾਣ), ਜੁਝਾਰ (ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ), ਲੱਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫੜੀਆਂ (ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ), ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? (ਅੱਚ ਅੱਸ ਡਿੱਪਲ) ਤੇ ਪਤੇਰੇ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਿਰਦੋਸ਼ ਦੋਸਤਦੋਸਤਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਕਿਸਮੀਸ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵਿਆਹ' ਵੀ ਛਪੀ ਹੈ। ਜਨ ਬੋਧ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 32 ਪੰਨੇ ਦਾ ਲੇਖ 'ਬੱਚਾਂ ਦੇ ਜਨਨਿਵਸਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਰਨ' ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲੁਣਦਾਨੀ (ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ), ਮੈਨੂੰ ਬੇਦਾ ਅੱਸਦੇ (ਨਿਰਜਨ ਸਿੰਘ), ਬਲੈਕ ਆਈਸ (ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਰਾਣਾ), ਅਦਰਲੇ ਯੁੱਧ (ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚੌਹਾਣ), ਜੁਝਾਰ (ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ), ਲੱਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫੜੀਆਂ (ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ), ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? (ਅੱਚ ਅੱਸ ਡਿੱਪਲ) ਤੇ ਪਤੇਰੇ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਿਰਦੋਸ਼ ਦੋਸਤਦੋਸਤਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਕਿਸਮੀਸ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵਿਆਹ' ਵੀ ਛਪੀ ਹੈ। ਜਨ ਬੋਧ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 32 ਪੰਨੇ ਦਾ ਲੇਖ 'ਬੱਚਾਂ ਦੇ ਜਨਨਿਵਸਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਰਨ' ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲੁਣਦਾਨੀ (ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ), ਮੈਨੂੰ ਬੇਦਾ ਅੱਸਦੇ (ਨਿਰਜਨ ਸਿੰਘ), ਬਲੈਕ ਆਈਸ (ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਰਾਣਾ), ਅਦਰਲੇ ਯੁੱਧ (ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚੌਹਾਣ), ਜੁਝਾਰ (ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ), ਲੱਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫੜੀਆਂ (ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ), ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? (ਅੱਚ ਅੱਸ ਡਿੱਪਲ) ਤੇ ਪਤੇਰੇ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਿਰਦੋਸ਼ ਦੋਸਤਦੋਸਤਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਕਿਸਮੀਸ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵਿਆਹ' ਵੀ ਛਪੀ ਹੈ। ਜਨ ਬੋਧ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 32 ਪੰਨੇ ਦਾ ਲੇਖ 'ਬੱਚਾਂ ਦੇ ਜਨਨਿਵਸਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਰਨ' ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲੁਣਦਾਨੀ (ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ), ਮੈਨੂੰ ਬੇਦਾ ਅੱਸਦੇ (ਨਿਰਜਨ ਸਿੰਘ), ਬਲੈਕ ਆਈਸ (ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਰਾਣਾ), ਅਦਰਲੇ ਯੁੱਧ (ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚੌਹਾਣ), ਜੁਝਾਰ (ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ), ਲੱਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫੜੀਆਂ (ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ), ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? (ਅੱਚ ਅੱਸ ਡਿੱਪਲ) ਤੇ ਪਤੇਰੇ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਿਰਦੋਸ਼ ਦੋਸਤਦੋਸਤਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਕਿਸਮੀਸ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵਿਆਹ' ਵੀ ਛਪੀ ਹੈ। ਜਨ ਬੋਧ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 32 ਪੰਨੇ ਦਾ ਲੇਖ 'ਬੱਚਾਂ ਦੇ ਜਨਨਿਵਸਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਰਨ' ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲੁਣਦਾਨੀ (ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ), ਮੈਨੂੰ ਬੇਦਾ ਅੱਸਦੇ (ਨਿਰਜਨ ਸਿੰਘ), ਬਲੈਕ ਆਈਸ (ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਰਾਣਾ), ਅਦਰਲੇ ਯੁੱਧ (ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚੌਹਾਣ), ਜੁਝਾਰ (ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ), ਲੱਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫੜੀਆਂ (ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ), ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? (ਅੱਚ ਅੱਸ ਡਿੱਪਲ) ਤੇ ਪਤੇਰੇ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਿਰਦੋਸ਼ ਦੋਸਤਦੋਸਤਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਕਿਸਮੀਸ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵਿਆਹ' ਵੀ ਛਪੀ ਹੈ। ਜਨ ਬੋਧ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 32 ਪੰਨੇ ਦਾ ਲੇਖ 'ਬੱਚਾਂ ਦੇ ਜਨਨਿਵਸਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਰਨ' ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲੁਣਦਾਨੀ (ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ), ਮੈਨੂੰ ਬੇਦਾ ਅੱਸਦੇ (ਨਿਰਜਨ ਸਿੰਘ), ਬਲੈਕ ਆਈਸ (ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਰਾਣਾ), ਅਦਰਲੇ ਯੁੱਧ (ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚੌਹਾਣ), ਜੁਝਾਰ (ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ), ਲੱਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫੜੀਆਂ (ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ), ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? (ਅੱਚ ਅੱਸ ਡਿੱਪਲ) ਤੇ ਪਤੇਰੇ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਿਰਦੋਸ਼ ਦੋਸਤਦੋਸਤਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਕਿਸਮੀਸ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵਿਆਹ' ਵੀ ਛਪੀ ਹੈ। ਜਨ ਬੋਧ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 32 ਪੰਨੇ ਦਾ ਲੇਖ 'ਬੱਚਾਂ ਦੇ ਜਨਨਿਵਸਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਾ

ਯਾਤਰਾ ਬਿਰਤਾਂਤ/ਬਾਲ ਕੋਨਾ

ਐਤਵਾਰ, 14 ਜੁਲਾਈ 2024 (ਆਖਰੀ ਸਫ਼ਾ)

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਜਲੰਧਰ

ਯਾਤਰਾ ਬਿਰਤਾਂਤ

ਦੇਵ ਕੁਰਾਈਵਾਲਾ

ਤੁਲੀਅਨ ਝੀਲ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਰਾਹ ਤਾਂ-ਉਮਰ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਲੀਅਨ ਝੀਲ ਟਰੈਕ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਅੱਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਲੀਅਨ ਝੀਲ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮੈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ 'ਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਸੀ, ਅੱਜ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਰਾਹ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ। ਯਾਤਰਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਰੋਮਾਂਚਕ ਪੱਖ ਹੀ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤਾਂ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਗੁੱਟ ਲੋਕ ਟਰੈਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੁੱਟਾ ਨੇ ਪਹਿਲਗਾਮ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬੇ ਤੋਂ ਸਵੇਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ 'ਤੁਲੀਅਨ ਝੀਲ ਟਰੈਕ' ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਇਸ ਟਰੈਕ ਦਾ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਲੱਗਭੱਗ ਚਾਲੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਜਿਕਰ ਘੱਟੋ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਟਰੈਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਪਹਿਲਗਾਮ ਆਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੈਦਲ ਟਰੈਕ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰਸਤੇ 'ਚ ਇੱਕ ਰਾਤ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪੈਦਲ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਘੱਟੋ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਾ ਤਾਂ ਏਨੇ ਪੈਸੇ ਸਨ ਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਟਰੈਕ ਤੁਰ ਕੇ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਘੱਟੋ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਟਰੈਕ ਕਰਨ 'ਚ ਨਾ ਤਾਂ ਐਡਵੇਂਚਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਆਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੈਦਲ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ 'ਚ ਹੈ। ਘੱਟੋ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਝੀਲ ਦੇਖਣ ਉਹੀ ਲੋਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ ਜਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹਨ।

ਜਿਸ ਹੌਟਲ 'ਚ ਅਸੀਂ ਰੁਕੇ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਗਾਇਬ ਵੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਟਰੈਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਟਰੈਕ ਪਹਿਲਗਾਮ ਤੋਂ ਛੇ-ਸੱਤ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੱਗੇ 'ਬਾਇਸਰਨ' ਨਾਂ ਦਾ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਇਸਰਨ ਤੱਕ ਕੱਚੀ ਪੱਥਰੀ ਜਿਹੀ ਸੜਕ ਸੀ ਤੇ ਅੱਗੇ ਇਕ ਪਗਡੰਡੀ ਤੁਲੀਅਨ ਝੀਲ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਾਮਾਨ ਟੈਂਟ, ਸਲੀਪਿੰਗ ਬੈਗ, ਗੈਸ ਸਿਲਿੰਡਰ, ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਾਲੇ ਭਾਂਡੇ ਇੱਕ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲਏ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਮਾਨ ਉਸੇ ਹੌਟਲ 'ਚ ਹੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਰਾਤ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਹੌਟਲ ਤੋਂ ਬਾਇਸਰਨ ਵੱਲ ਤੁਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੋ ਘੰਟੇ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਕੱਚਾ ਰਸਤਾ ਅੱਗੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਰੱਬ ਇੱਕ ਪਗਡੰਡੀ ਉੱਪਰ ਪਹਾੜਾਂ ਵੱਲ ਨਿਕਲਦੀ ਸੀ। ਇਹੀ ਪਗਡੰਡੀ ਤੁਲੀਅਨ ਝੀਲ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਗਡੰਡੀ 'ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਪਗਡੰਡੀ ਤੇ ਛੋਟੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੀ ਪਾਣੀ ਵਗ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਗੜਾ ਤਿਲਕਣਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕੋਲੇ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟੋ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਬਚਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੜਾ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਸੀ। ਬੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇਕ ਪੱਥਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਹ ਬਾਇਸਰਨ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਪਿੱਛੇ ਅਤੇ ਸੋਲਾਨੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੇਟ 'ਤੇ ਚਾਰ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸਨ। ਸਾਹਮਣੇ ਘੱਟੋ 'ਤੇ ਨਹਿਰ ਸੀ, ਜੋ ਪਹਿਲਗਾਮ ਤੋਂ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਸੋਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਮੈਦਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਕਾਂ ਦੇ ਖੇਡਣ ਲਈ ਕੁਝ ਖੇਡਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਪਹਿਲਗਾਮ ਤੋਂ ਬਾਇਸਰਨ ਦੇ ਇਸ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਇੱਥੇ ਬਿਤਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਪਹਿਲਗਾਮ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੱਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਚਾਹ ਪੀਤੀ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਟਰੈਕ ਦਾ ਰਸਤਾ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਏਨੇ ਵੀ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇ ਦਿਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਾਇਬ ਹੀ ਲੈ ਜਾਈਏ।

ਦੁਕਾਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਟਰੈਕ ਦਾ ਅਗਲਾ ਰਸਤਾ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਦੋਵੇਰਾਂ ਦੇ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੇ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਸਦਾ ਜੰਗਲ ਪਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਬੱਕਰਵਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਘਰ ਮਿਲੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਰਾਤ ਰੁਕ ਸਕਦੇ ਸੀ।

ਇਹ ਰਾਹ ਮੈਦਾਨ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਬੱਕਰਵਾਲਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਘਰ ਦਿੱਤੇ, ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਕੱਚੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਕਾਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੱਤਲੀਆਂ ਨਾਲ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਟਰੈਕ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਇਹਨਾਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਕੇ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਸੀ।

ਦੁਕਾਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦੱਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਮੁਤਾਬਕ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਘਰਾਂ ਤੱਕ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੰਘਣਾ ਜੰਗਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸੱਜੇ ਰਸਤਾ ਪਿੱਛੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਜੰਗਲ 'ਚ ਆ ਕੇ ਇਕਦਮ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰਸਤਾ ਲੱਭਣ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉੱਥੇ ਰੁਕ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੋਲਾਨੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੜਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੋਲਾਨੀ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੜਾ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨ ਹੀ ਲੱਗੇ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਘੱਟੋ 'ਤੇ ਦੀਆਂ ਪੇੜਾਂ ਅਤੇ ਸੱਜਰੀ ਲਿੰਦ ਪਈ ਦਿੱਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਪੇੜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਟਰੈਕ ਵਾਲੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉਹ ਤਾਂਬੀ ਲਿੰਦ ਅਤੇ ਘੱਟੋ 'ਤੇ ਦੀਆਂ ਪੇੜਾਂ ਦੇ ਮਗਰ-ਮਗਰ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਪਗਡੰਡੀ ਮਿਲ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਪਈਆਂ ਸੱਜਰੀਆਂ ਪੇੜਾਂ ਇਹ ਦੱਸਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਰਸਤਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਹੌਲੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਤੁਲੀਅਨ ਝੀਲ ਤੱਕ ਜਾਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਰਾਂ ਦੇ ਉੱਚੇ ਦਰੱਖਤ ਅੱਥਰ ਛੂਹ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਕਿਤੇ ਇਹ ਚੁੱਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰੰਗ ਦੇ ਰੋਗੀ ਵਾਂਗ ਖੜਕਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲੱਥੇ ਪਏ ਸਨ।

ਜੰਗਲ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆਂ ਹੀ ਇਕਦਮ ਤਿੱਖੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਨੇ ਸਾਡਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ, ਜੰਗਲ ਸੰਘਣਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੋਂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਦੋਨਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕ ਹੀ ਪਿੱਠੂ ਬੈਗ ਸੀ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਦੋਨਾਂ ਜਦੋਂ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਚੱਕ ਰਹੇ ਸੀ। ਬੈਗ 'ਚ ਵਜ਼ਨ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿੱਖੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਾਹ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਦੀ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਪੁੱਪ ਪਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ।

ਦੁਪਹਿਰ ਵਾਲੀ-ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਾਣੀ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੁਕਾਨ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਰਸਤਾ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਰਸਤੇ 'ਚ ਪਾਣੀ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੌਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਆਵੇਂਦੇ ਨਾਲ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ 'ਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਟਰੈਕ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਗਡੰਡੀ ਸੀ, ਚੁਬਰੇ ਦੇਵਦਾਰ ਦਾ ਸੰਘਣਾ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਬੱਲੇ ਦੇਵਦਾਰ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਪੱਤੇ ਅਤੇ ਟਾਹਣੀਆਂ। ਇਹ ਜੰਗਲ ਕਈ ਬਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਸਵੇਰ ਦੇ ਚੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਵਾਰ ਹੋਰ ਯਾਤਰੀ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਘੱਟੋ 'ਤੇ ਉੱਪਰ ਸਨ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ 'ਚ ਤੁਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੰਗਲ ਵੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਹਵਾ ਦੀ ਸਾਂ-ਸਾਂ 'ਚ ਠਲ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਕਈ ਵਾਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚਲੇ ਸੜਕੀ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਸਾਈਲੈਂਟ ਰਾਹੀਂ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸੀ, ਪਰ ਪੈਦਲ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤਜਰਬਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਏਨਾ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਹ ਸਫ਼ਰ ਜਿੰਨਾ ਅੱਧਾ ਸੀ, ਏਨਾ ਹੀ ਰੋਮਾਂਚ ਭਰਿਆ ਸੀ। ਦੋਵੇਰਾਂ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਅਤੇ ਗਲੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਗੰਧ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾਉਂਦਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੰਗਲ 'ਚ ਤੁਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਤਲਕੁ ਫਿਲਮ 'ਰੋਜ਼ਾ' ਯਾਦ ਆ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਅੱਦਰ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਤਲਬ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਹ ਢਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸੂਰਜ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਜੋਧਨ 'ਤੇ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਦੋਖਿਆ ਕਿ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ 'ਚ ਇਕਦਮ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਧਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਗਹਿਰੇਪਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੌੜ੍ਹਦਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਗਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਸੁਣਨ ਲੱਗੀ। ਅਸੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਬੜ੍ਹਾ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਪੁੱਪ ਨੇ ਸਾਡਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਦੋਵੇਰਾਂ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਛਾਂ ਸਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਠਾਹ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਪੁੱਪ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਘ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚੁੱਪਿਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਜੰਗਲ ਬਿਲਕੁਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਪਹਾੜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸੀ, ਇਹ ਉਹਦਾ ਸਿਖਰ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਮੈਦਾਨ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਘੁੱਟੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਓਹ ਪੁੱਪ ਦੇਖ, ਨੰਗੀ ਪੁੱਪ, ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਵਾਲੀ ਪੁੱਪ'।

ਅਸੀਂ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਉਹਦੇ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਨੰਗੀ ਪੁੱਪ' ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ ਮੈਂ ਸਾਹਿਤਕ ਵਹਿਣ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਗਿਆ।

ਗਾਰਗੀ ਕੋਲ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਰੋਮਾਂਸ ਸੀ, ਮੁਹੱਬਤ ਸੀ, ਬੇਬਾਕੀ ਸੀ। ਪੁੱਪ ਇਸ ਦੀ ਹੀ ਰੂਪਕ ਹੈ। ਪੁੱਪ ਢਕੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਇਸੇ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਗਾਰਗੀ ਦੀ ਪੁੱਪ ਨੰਗੀ ਸੀ।

ਹਰੇਕ ਲੇਖਕ ਕੋਲ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਲੇਖਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ 'ਟਾਇਪਿਸਟ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੱਥੀਭੀਭੀਆਂ ਜਾਂ ਜੰਗਬੀਭੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਕੋਲ ਕਹਿਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਕੇ-ਢਕਾਏ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੰਗੇ ਨੂੰ ਢਕ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਲੇਖਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਨੰਗੇ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਹੀ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਲਿਖਤ 'ਚ ਆ ਕੇ ਸੋਲੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ ਕੋਲ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋ ਬੇਸ਼ੱਕ ਘੱਟ ਹੈ, ਪਰ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਮਤ ਚੁਗਤਾਈ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਸੀ, ਪਰ 'ਜਸ਼ਾਈ' ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ 'ਕੁਝ' ਹੈ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। 'ਗਜ਼ਾਈ' ਕਹਾਣੀ ਅੱਠਰ ਦੀ ਅੱਠਰ ਨਾਲ ਜਿਣਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ 1940 ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਕੋਲ ਸੰਤਾਲੀ ਦਾ ਦਰਦ ਸੀ। ਪਿਛੀਆਂ ਦੀ 'ਬੂ' ਸੀ। ਕੋਠਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਤਵਾਇਫ਼ਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਸੀ। ਉਹ ਬਲਣ ਨਾਲ ਕਲਮ ਛਿੱਲਦਾ-ਛਿੱਲਦਾ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਛਿੱਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਕਲਮ ਉਸਤਾਰਾ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਬੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੁੱਪ ਢਲਦੇ

ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਹੈ, ਉਸਤਾਰਾ ਜੰਗਲਿਆਂ ਹੈ।

ਜਸਵੰਤ ਕੋਵਲ ਕੋਲ ਸੁੱਚੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਨਾਵਲ 'ਪੂਰਨਾਮਾ' ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹਰੇਕ ਪਾਠਕ ਸੱਚੀ ਮੁਹੱਬਤ ਤਲਾਸ਼ਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ' ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਗਵਾਹੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਬਣ ਕੇ ਨਾਵਲ ਦੇ ਵਰਗਿਆਂ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੀ ਖੜਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਕਾਸ਼ਮੀਰੀ ਅਹਿਮਦਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕਿ ਮੂੰਹ ਲਟਕਦੀ ਖੜਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਬੂਤਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਡਾ ਦਿੰਦਾ।

ਮੈਂ ਨਵਤੰਜ ਭਾਰਤੀ, ਅਜਮੇਰ ਰੋਡੇ ਜਾਂ ਹਰਪਾਲ ਪੰਨੂ ਹੁੰਦਾ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਨਵਤੰਜ ਭਾਰਤੀ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕਵਿੱਬਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਲੜ ਨਾ ਹੁੰਦੀ, ਮੇਰੀ ਬਾਣੀ ਹੀ ਪੁੱਥੀ ਹੁੰਦੀ।

ਪਰ ਮੈਂ ਦੇਵ ਦਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਵ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਕੁ ਪਤਾ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ...

ਤੇ ਮੈਂ ਏਸੇ ਵੀ ਭਾਲ 'ਚ ਹਾਂ.....

ਮੈਂ ਜਦ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਮੋਹਨ ਭੰਡਾਰੀ ਦੀ ਆਤਮ ਕਥਾ ਵਾਲੇ 'ਬੰਦੇ ਅੱਦਰ ਬੰਦੇ' ਤੇ ਪੰਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੇ 'ਦੇਖ ਬੰਦੇ ਦੇ ਭੇਖ' ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਗਾਰਗੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮ-ਫਿਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਟਰੈਕ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ।

ਅਸੀਂ ਜਿੰਨੀ ਤਿੱਖੀ ਢਲਾਨ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਏ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਓਨੀ ਹੀ ਤਿੱਖੀ ਉਤਾਰਾਈ ਸੀ, ਮਤਲਬ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੋ ਉਤਾਰਾਈਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਪੱਥਰ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਰਸਤਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਮਤਲ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸੱਜੇ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਰੱਬ ਸੰਘਣਾ ਜੰਗਲ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਝਰਨੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੁਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਝਰਨੇ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਕਿ ਤੁਲੀਅਨ ਝੀਲ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਗ ਰਿਹਾ ਪਾਣੀ ਉਸ ਝੀਲ ਦਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਬੱਕਰਵਾਲ ਦਾ ਉਹ ਘਰ ਲੱਭਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਬੱਲੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹਦੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਸੀਂ ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸੀ।

ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਡਰਨਾ ਗੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਮਿਲਿਆ, ਜੋ ਦੂਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾ ਨਾਲ ਭੁੱਲਿਆ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਬੜ੍ਹਾ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਕੁੱਝ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਦਿਸੇ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਾਂ।

ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਝੋੜੀ ਦਿੱਸੀ, ਫਿਰ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਆਦਮੀ ਦਿੱਸੇ, ਅਸੀਂ ਬੱਕਰਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸੀ। ਝੋੜੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲੱਕੜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਬੱਕਰਵਾਲਾਂ ਦਾ ਘਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਛੱਤ ਪੱਲੀਥੀਨ ਦੇ ਲਿਫਾਢੇ ਨਾਲ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਬੂਹੇ 'ਤੇ ਵੈਰਨ (ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕ ਜੋ ਲੰਬਾ ਚੌਲਾ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ) ਪਾਈ ਖੜ੍ਹਾ ਇੱਕ ਬੱਕਰਵਾਲ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਾਣ-ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਇਹ ਬੱਕਰਵਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਆਦਮੀ ਸੀ, ਇਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ।

ਅਸੀਂ ਬੱਕਰਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਏ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਛੱਤ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਡੇਡਾਂ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੱਕਰਵਾਲ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਟੀਲ ਦੇ ਡਾਂਡੇ ਬਹੁਤ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਚਿਠੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਕੁਝ ਪਤੀਲਿਆਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪੁੱਛੇ ਨਾਲ ਕਾਲਖ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬੂਹੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਚਿਮਨੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਬੱਕਰਵਾਲ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ (ਦੋ ਭਰਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਪਤਨੀਆਂ) ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੁਆਲੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬੱਕਰੀ ਦੇ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਰੋਟੀ ਵੀ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਅਸੀਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਰੋਟੀਆਂ 'ਤੇ ਲੂਣ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਚਾਹ 'ਚ ਡੁਬੋ ਕੇ ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾਈ।

ਬੱਕਰਵਾਲ ਦਾ ਇਕ ਘਰ ਘਾਹ ਦੇ ਹਰੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਬਹੁਤ

ਗਮਣੀਕ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਦਾਨ ਕਾਫ਼ੀ ਪੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ। ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਸੰਘਣਾ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਪਹਾੜ ਸਨ। ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਾਲਾ ਵਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਹਾੜੀ ਮੁੰਡਾ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਗੀਤ ਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਿੱਸ ਬਹੁਤ ਸੋਫ਼ਟਾ ਸੀ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਤੁਲੀਅਨ ਵੈਲੀ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਛੇ ਵੱਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਠੰਢ ਉਤਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਾਹਰ ਘੁੰਮਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਬੱਕਰਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਬੈਠ ਗਏ। ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਮਚ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਘਰ ਨੂੰ ਨਿੱਘ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਬੱਕਰਵਾਲ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਕੱਚੇ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗ ਦੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਚਾਹ ਅਤੇ ਸੌਂਝ ਦਿੱਤੀ। ਚਾਹ ਵਤਾਉਣ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਭਾਂਡੇ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਸੌਂਝ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰੱਖ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਰੇ ਜਦੋਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਚਾਹ ਵਿੱਚ ਸੌਂਝ ਘੋਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਚਾਹ ਸੰਘਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਹ 'ਚ ਜੌਆਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਲੋਕ ਦਿਨ 'ਚ ਦੇ ਵਾਹ ਹੀ ਚਾਹ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਵੇਰੇ ਚਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ਥਰਮੋਸ ਵਿੱਚ ਭਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਬਣਾਈ ਚਾਹ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਰੋਟੀ ਵੀ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਹ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ ਤੇ ਖੰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਲੂਣ ਅਤੇ ਸੋਡਾ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋਡੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਚਾਹ ਦਾ ਰੰਗ ਕੱਚਾ ਗੁਲਾਬੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਰੋਟੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਟੈਂਟ ਲਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਅਸੀਂ ਟੈਂਟ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬੈਗ ਟੈਂਟ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਹੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਮਗਰ ਕੋਰਲਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੰਡੇ ਹੋਰ ਆ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹਿੱਦੀ ਤੇ ਟਾਇਮ ਪਾਸ ਜੰਗੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੀ ਸਮੇਂ 'ਚ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣਾ ਟੈਂਟ ਲਾ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਟੈਂਟਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਏਨੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦਾ ਯਾਤਰੀ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਸੁੱਚਿਆਂ ਦੇ ਛੇ ਸੱਚੇ ਇੱਕੋ ਜਗ੍ਹਾ ਇਕੱਠੇ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਟੈਂਟ ਸਾਡੇ ਘਰ ਸਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਗਵਾਹੀ।

ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅੱਗ ਮਚਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉਦਾਰ ਦੀਆਂ ਸੁੱਕੀਆਂ ਲੋੜੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਅੱਗ ਮਚਾ ਲਈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਬਹੁਤ ਦਿਲ ਖਿੱਚਵਾਂ ਸੀ, ਘਾਹ ਦੇ ਹਰੇ ਮੈਦਾਨ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਸਾਡੇ ਟੈਂਟ, ਚੁਬਰੇ ਸੰਘਣਾ ਜੰਗਲ, ਨਾਲ ਵਗਣਾ ਸਾਥ ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਾਲਾ। ਦਿਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਿਪ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਠੰਢ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ। ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਕੋਲ ਹੀ ਚਾਹ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੱਚਿਆਂ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਚਾਹ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ 'ਚ ਦੁੱਧ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਦਾ ਸੀ, ਚਾਹ ਪੱਤੀ ਕੋਰਲਾ ਦੀ, ਗੁੜ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਤੇ ਇਲਾਚੀ ਲੱਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦਾ ਸੀ।

ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਇਹੀ ਸੁਹੱਪਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਗਿਸ਼ਤੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਫ਼ਰ ਸਾਡੀ ਸਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੋਫ਼ਟੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਖਾਰਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਅਵਾਰਾਗਰਦੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਥਾਪੁ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕਹੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਯਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਥਾਪੁ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ-ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਵਾਰਾਗਰਦੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ'।

ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਆਵਾਰਾਗਰਦੀ ਹੀ ਸਫ਼ਰ ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਫ਼ਰ ਦੀਆਂ ਵੀ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਸਫ਼ਰ, ਲੰਬੇ ਸਫ਼ਰ, ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਫ਼ਰ, ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਫ਼ਰ ਆਦਿ। ਹਰ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਇੱਕ ਵੰਨਗੀ 'ਘੁਮਕੜੀ' ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘੁਮਕੜੀ ਅਤੇ ਸੋਲਾਨੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੱਟਾ ਜਿਹਾ ਫ਼ਰਕ ਦੱਸ ਕੇ ਦੋਨਾਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸੋਲਾਨੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ